

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YETİŞKİNLERDE ALGILANAN DUYGUSAL İSTİSMAR İLE
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Beyza Nur AKPINAR

Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı

EYLÜL, 2024

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YETİŞKİNLERDE ALGILANAN DUYGUSAL İSTİSMAR İLE
PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Beyza Nur AKPINAR
(Y2116.010011)

Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK

EYLÜL, 2024

TEZ SINAV TUTANAĞI

İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 26.06.2024 tarih ve 2024/06 sayılı toplantısında oluşturulan jüri üyeleri önünde, 25.09.2024 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Beyza Nur Akpınar'ın tezi hakkında oy birliği* ile kabul** kararı verilmiştir.

JÜRİ

1. Üye (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK
2. Üye : Dr. Öğr. Üyesi Navid HOOSENİZADE
3. Üye : Doç. Dr. Emel YURTSEVER

ONAY

İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... tarih ve sayılı kararı

(*) Oybirliği/Oyçokluğu hâli yazı ile yazılacaktır.

(**) Kabul kararı hâli yazı ile yazılacaktır.

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Yetişkinlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişki” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça 'da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (25/09/2024)

Beyza Nur AKPINAR

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez sürecim boyunca akademik birikimlerini, desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım sayın danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK'e

Yaşamım boyunca maddi manevi her türlü desteklerini hissettiğim değerli anneme, babama ve kardeşlerime,

Olumsuz düşüncelere kapılıp kaygılandığım zaman desteklerini hissettiğim tüm dostlarıma,

Bu çalışmaya katılım sağlamak amacıyla yolumun kesiştiği tüm bireylere,

Sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Eylül, 2024

Beyza Nur AKPINAR

YETİŞKİNLERDE ALGILANAN DUYGUSAL İSTİSMAR İLE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ

ÖZET

Bu araştırma yetişkin bireylerde algılanan duygusal istismar ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi inceleme amacıyla yapılmıştır. Araştırma, İstanbul ilinde yaşayan 151 kadın, 55 erkek olmak üzere 18- 65 yaş arasında 206 yetişkin birey katılımı ile kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, yetişkin bireylerde algılanan duygusal istismarı ölçmek amacıyla “Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği”; yetişkin bireylerin psikolojik sağlamlığını ölçmede “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği” ve yetişkin bireylerin demografik özellikleri hakkında bilgi edinilmesi amacıyla da araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Araştırmada yetişkin bireylerin algılanan duygusal istismarının; eğitim durumu ve gelir durumu değişkenlerine göre ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca yetişkin bireylerin psikolojik sağlamlığının; yaş, medeni durum ve gelir durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, bireylerin algıladıkları duygusal istismarın psikolojik sağlamlık ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Duygusal istismar, psikolojik sağlamlık, istismar

THE RELATIONSHIP BETWEEN PERCEIVED EMOTIONAL ABUSE AND PSYCHOLOGICAL RESILIENCE IN ADULTS

ABSTRACT

This research was conducted to examine the relationship between perceived emotional abuse and psychological resilience in adult individuals. The research was conducted using the easily accessible sampling method with the participation of 206 adults between the ages of 18 and 65, 151 women and 55 men living in Istanbul. In the study, "Perceived Emotional Abuse Scale for Adults" was used to measure perceived emotional abuse in adults; The "Brief Psychological Resilience Scale" was used to measure the psychological resilience of adult individuals, and the "Personal Information Form" created by the researcher was used to obtain information about the demographic characteristics of adult individuals.

In the research, perceived emotional abuse of adult individuals; It was found that there was a statistically significant difference according to education level and income variables. In addition, the psychological resilience of adult individuals; It shows statistically significant differences according to age, marital status and income variables. In line with the findings of the research, it was found that the emotional abuse perceived by individuals was related to psychological resilience.

Keywords: Emotional abuse, psychological resilience, abuse

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	viii
I. GİRİŞ	1
A. Araştırmanın Konusu.....	1
B. Araştırmanın Amacı.....	2
C. Araştırmanın Önemi	3
D. Araştırma Sınırlılıkları.....	4
E. Araştırmanı Sayıltıları	4
II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
A. Duygusal İstismar	5
1. İstismar.....	5
2. İstismar Türleri.....	6
a. Fiziksel İstismar.....	6
b. Cinsel İstismar	6
c. Duygusal İstismar	7
3. Duygusal İstismar Olarak Kabul Edilen Davranışlar.....	8
4. Duygusal İstismar Sonuçları	9

B. Psikolojik Sağlamlık.....	10
1. Risk Faktörleri	11
a. Bireysel Risk Faktörleri.....	12
b. Ailesel Risk Faktörleri.....	12
c. Çevresel Risk Faktörleri	12
2. Koruyucu Faktörler	13
a. Bireysel Koruyucu Faktörler	13
b. Ailesel Koruyucu Faktörler	13
c. Çevresel Koruyucu Faktörler	14
C. İlgili Araştırmalar	14
1. Duygusal İstismar İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	14
2. Psikolojik Sağlamlık İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	17
III. YÖNTEM.....	19
A. Araştırmanın Modeli.....	19
B. Çalışma Grubu.....	19
C. Veri Toplama Araçları.....	19
1. Kişisel Bilgi Formu.....	20
2. Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği	20
3. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	21
D. Veri Toplama Aşamaları.....	21
E. Verilerin Analizi	21
IV. BULGULAR.....	23
A. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	23
B. Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği ve Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının İlişkisi	24
C. Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puanlarının Normalliğine İlişkin Bulgular.....	24

D. Ölçek ve Boyutların Bazı Değişkenlerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular .	25
V. TARTIŞMA	30
VI. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	35
A. Sonuç	35
B. Öneriler	38
VII.KAYNAKLAR	40
EKLER.....	49
ÖZGEÇMİŞ.....	58

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1. Ölçeklerin Güvenilirliklerine ilişkin Cronbach-alpha Katsayıları	22
Çizelge 2. Katılımcılara Ait Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	23
Çizelge 3. Ölçeklerin ortalama Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	24
Çizelge 4. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Puanlarının Betimsel İstatistikleri.....	24
Çizelge 5. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Puanlarının Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Bulgular	25
Çizelge 6. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Toplam Puanlarının Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması	25
Çizelge 7. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Toplam Puanlarının Kişilerin Yaşına Göre Karşılaştırılması	26
Çizelge 8. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Toplam Puanlarının Kişilerin Medeni Durumuna Göre Karşılaştırılması	26
Çizelge 9. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Toplam Puanlarının Kişilerin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması	27
Çizelge 10. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Toplam Puanlarının Kişilerin Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması	28

Çizelge 11. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Toplam Puanlarının Kişilerin Kardeş Sayılarına Göre Karşılaştırılması	29
--	----

I. GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu

Günümüzde çokça karşılaşılan bir kelime olarak istismar; “bireyin iyi niyetini kötüye kullanma, sömürme” anlamına gelmektedir (TDK Türkçe Sözlük 2023). Her toplumda karşılaşılan ve hayatın her döneminde doğrudan ve ya dolaylı olarak maruz kalınan bir kavram olan istismar, bireyin rızası olmaksızın ona karşı yapılan kötü muamele, ezme, aşağılama, yaralama ve taciz etme gibi davranışları kapsayarak o bireyin her alandaki gelişimine zarar vermeye yönelik her türlü fiziki, duygusal ve cinsel davranış ve tutumları içerir (Orhaner, 2018).

İstismarın bir çeşidi olan duygusal istismar, bireyin başka bir birey veya çevre tarafından eleştirilmesi, alay edilmesi, korkutulması gibi birçok istemediği davranışa maruz bırakılması ile oluşan korku, panik, kaygı, depresyon gibi birçok psikolojik sorun ile karşı karşıya gelmesine neden olabilmektedir (Çamurcu ve Kaynak Ekici, 2022). Çocukluk döneminde duygusal istismara uğrayan bireyler geri çekilme, düşük benlik saygısı, utanç, suçluluk, uyku bozuklukları, çaresizlik, zayıf iletişim becerileri, madde kullanımı, saldırganlık, kendini reddetme ve değersizleştirme gibi birden fazla durum ile karşı karşıya gelmektedir (Özcan, 2009). Her ne kadar çocukluk çağı travması olarak ortaya çıktığı sıkça dile getirilse de duygusal istismar, çocukların ihtiyaç duydukları sevgi, ilgi, saygı ve bakımın yeterince karşılanmaması ile çocuğun maruz kaldığı emir, zorlama ve baskı gibi davranışlar sonucunda çocuğun psikolojik olarak gerilemesine neden olduğu ve bu gerilemenin de yetişkinlik dönemine kadar uzanması birçok araştırmada dile getirilmiştir(Orhaner, 2018).Yetişkin bireyler bu nedenle psikolojik sağlamlığını korumakta güçlük çekmekte ve olumsuz etkilenmektedir.

Literatür incelendiğinde, ortak bir tanımın olamamasına dikkat çekilen psikolojik sağlamlık kavramı, genellikle bireylerin maruz kaldığı olumsuz, örseleyici, sarsıcı durumlar karşısında verdikleri tepkileri ve bu durumlar ile başa çıkma, uyum sağlama, kendini iyileştirme gibi süreçleri kapsayan bir kavram

olarak tanımlanmakta ve bireyden bireye farklılık göstermektedir (Doğan, 2015). Psikolojik sağlık dinamik bir süreç olup ayrıca psikolojik sağlamlığı etkileyen çevresel, ailesel ve bireysel risk faktörlerinin yarattığı olumsuzlukların etkilerini azaltmaya yardımcı olabilecek koruyucu faktörlerin belirlenmesi de önemlidir. (Erkoç ve Danış, 2020).

Bu noktada duygusal istismara maruz kalan bireylerin, algıladıkları duygusal istismara karşı nasıl bir tutum sergiledikleri ne düzeyde psikolojik olarak sağlam kaldıkları ve duygusal istismarla nasıl başa çıkabildiklerinin araştırılması önem taşımaktadır.

B. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, yetişkin bireylerde algılanan duygusal istismar ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Genellikle çocukluk çağı travması olarak da adlandırılan duygusal istismarın, %90 oranında yetişkin bireylerde okul, iş ve aile yaşamları boyunca etkisi altında kaldıkları ciddi bir durum olarak görülmektedir (Ersanlı vd., 2013). Literatür incelendiğinde birçok çalışmada; (Özkebabçı,2019; Aslan, 2015; Bostan ve Duru, 2019) bireylerin maruz kaldığı duygusal istismarın psikolojik olarak olumsuz etkilerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu noktada her bireyin maruz kaldığı olumsuzluklar karşısında verdiği tepkiler ve baş etme yöntemlerinin ise farklılık gösterdiği söylenebilir. Bireylerin olumsuzluklar karşısında sergiledikleri tutum ile buna karşı uyum kapasiteleri ve baş etme biçimleri bireylerin psikolojik sağlamlığı konusunda önemli bir göstergedir. Bu doğrultuda yapılan literatür taramasında, duygusal istismar ile psikolojik sağlamlığın birlikte yer aldığı araştırma sayısının çok fazla olmadığı görülerek konu hakkında aile danışmanlığı alanında çalışan profesyonellerde farkındalık oluşturulması ve bu çalışmanın yapılacak diğer çalışmalara da zemin hazırlanması amaçlanmıştır.

Ayrıca çalışmada yetişkin bireylerin algılanan duygusal istismar düzeyleri ile psikolojik sağlık düzeylerinin, cinsiyet, ekonomik durum, yaş, kardeş sayısı gibi bağımsız değişkenlere göre değişiklik gösterip göstermediğinin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu boyutta çalışmaya eşlik eden ana ve alt sorular aşağıda yer almaktadır.

Yetişkin bireylerde algılanan duygusal istismar ile psikolojik sağlamlık arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

-Yetişkin bireylerde algılanan duygusal istismar ile cinsiyet, yaş, gelir seviyesi, kardeş sayısı, eğitim durumu, medeni durum gibi sosyo demografik profil değişkenlerine bağlı anlamlı bir ilişki var mıdır?

-Yetişkin bireylerde psikolojik sağlamlık ile cinsiyet, yaş, gelir seviyesi, kardeş sayısı, eğitim durumu, medeni durum gibi sosyo demografik profil değişkenlerine bağlı anlamlı bir ilişki var mıdır?

C. Araştırmanın Önemi

Günümüzde önemli bir sorun olan istismar, aile, okul, iş yeri gibi yaşamın farklı alanlarında farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. İstismar kavramının içeriğine bakıldığında; fiziksel ve daha çok cinsel istismarın ön planda olduğu ve yapılan çalışmaların daha çok bu istismar türüne yönelik olduğu görülmüştür. Son zamanlarda öneminin sıkça vurgulandığı duygusal istismara yönelik araştırmaların ise yeterli düzeyde olmadığı ve bu konudaki toplumsal farkındalığın daha az olduğu belirlenmiştir.

Genellikle çocukluk çağı travması olarak beliren ancak yetişkinlikte de farklı biçimlerde ortaya çıkan duygusal istismar, çok sık görülen ancak fark edilmesi zor olan bir istismar türüdür. Duygusal istismar, kıyaslama, eleştiri, küçümseme, sevgisizlik, tehdit, aşağılama, alay, hakaret, dışlama gibi birçok davranışla günlük yaşamın hemen hemen her yerinde sıklıkla görülebilmektedir. Duygusal istismarın görünen somut bir istismar türü olmaması nedeni diğer istismar türlerine göre daha az ilgilenilen ve etkilerinin daha az araştırıldığı bir istismar türü olduğu söylenebilir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar, duygusal istismarın, bireylerin psikolojik sağlığı üzerindeki etkilerinin yaşam boyu devam ettiğini ortaya koymaktadır (Cankardeş, 2018; Şikel& Harmancı, 2022). Bu nedenle yetişkin bireylerin maruz kaldıkları duygusal istismar sonucunda, nasıl bir davranış ve tutum geliştirdikleri ve baş etme biçimlerinin neler olduğu; psikolojik sağlamlık göstergeleri olarak önem kazanmaktadır.

Bunlara ek olarak, duygusal istismara maruz kalan bireyler yaşadığı olumsuz durumu genellikle aile ortamına yansıtmaktadır. Bu bireyler aile

içerisindeki sistemin bozulmasına ve iletişim sorunlarının meydana gelmesine neden olarak aileyi sağlıklı bir yapıya doğru sürüklemektedir. Bu noktada aile danışmalığı açısından konunun incelenmesi önem kazanmaktadır.

Alan yazın incelendiğinde ise algılanan duygusal istismarın psikolojik sağlık ile birlikte ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışma ile duygusal istismarla psikolojik sağlık arasındaki ilişkinin incelenerek duygusal istismarın psikolojik sağlık üzerindeki etkileri irdelenmiş ve çalışmanın alanda yapılacak sonraki araştırmalara katkıda bulunması hedeflenmiştir.

D. Araştırma Sınırlılıkları

Yapılan araştırma “Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği”, “Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu”nun ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Yapılan araştırmanın katılımcıları İstanbul ilinde yaşıyan 18-65 yaş arası bireylerle sınırlandırılmıştır.

E. Araştırma Sayıtları

Araştırma boyunca elde edilen veriler için ölçek maddelerinin katılımcılar tarafından samimiyetle yanıtladıkları varsayılmıştır.

Araştırma örnekleminin evreni gerekli sınırlar içerisinde temsil ettiği varsayılmıştır.

II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A. Duygusal İstismar

1. İstismar

Son zamanlarda öneminin sıkça vurgulandığı istismar kavramı Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından “bireyin iyi niyetini kötüye kullanma, sömürme” olarak tanımlanmaktadır. İstismar, 1860’lı yıllarda bir sorun olarak görülmeye başlamış ve farkındalığın artması ile günümüze kadar gelerek her toplum ve kültürde görülen zaman içerisinde hukuk, psikoloji, tıp, sosyoloji, ekonomi gibi birçok alanın ilgi alanına giren ve üzerinde çalışmalar yapılan bir olgu olmuştur. Hayatın her alanında varlığını sürdüren istismar kavramına karşı artan farkındalık sıkça araştırmalara konu olmasıyla birlikte farklı tanımların literatürde ortaya çıkmasını sağlamaktadır. İngilizce’de “*abuse and neglect*” olarak geçen istismar “kötü muamele, suistimal, örseleme” anlamını taşıyan ihmal kavramı ile birlikte ele alınmaktadır.

Bu konuda çalışan Özcan (2009) toplum içerisinde ekonomik, siyasal, sosyal, fiziksel, cinsel gibi birçok şekilde varlığını sürdürmeye devam eden istismarın, toplumun ahlaki değerlerini zedeleyen ve yasalar bakımından suç sayılan evrensel bir yapı haline gelen kavram olduğunu söylemektedir. Orhaner (2018) ise istismarın her toplumda ve alanda rastlandığına vurgu yaparak kendini üstün gören bireyin güçleri elinde tutmak amacıyla kendinden güçsüz olarak gördüğü bireylere uyguladığı zarar verme, yaralama, aşağılama gibi davranışları içermesi olarak tanımlamaktadır.

Çamurcu ve Kaynak Ekici (2022)’ye göre istismar, bireylerin her türlü gelişimini hayatını, hem fiziksel hem psikolojik sağlığını zedeleyen bireylerin istemediği veya zorla yaptırıldığı üç grupta incelenen fiziksel, cinsel ve duygusal tüm davranış ve tutumları kapsayan bir olgudur.

2. İstismar Türleri

İstismar farklı alanlarda incelenerek geniş bir yelpazeye sahip bir kavramdır. Bu çalışmada ise istismar fiziksel, cinsel ve duygusal istismar olmak üzere en yaygın olarak görülen üç başlıkta ele alınmıştır.

a. Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar en yaygın görülen istismar türlerinden biri olup, bireyin diğer bir bireye uyguladığı fiziksel olarak şiddet sayılabilecek tüm davranışların bütünüdür. Tekmelemek, yumruk atmak, boğmak, dövme, incitme, herhangi bir alet ile yaralamak, tokat atmak gibi saldırı ve kaba kuvveti kapsayan davranışlar fiziksel istismarı kapsamaktadır. Fiziksel istismar diğer istismar türlerine göre kolay ayırt edilebilen, fark edilebilen bir durumdur. Toplumda genellikle ebeveynleri tarafından çocuklara cezalandırılmak ve disiplin verilmek amacıyla fiziksel açıdan uygulanan güç ve kaba kuvvet olarak görülmektedir. Bu noktada, çocuklar maruz kaldığı fiziksel istismarın etkilerini yetişkinlik döneminde sosyal, duygusal ve psikolojik olarak sergilediği tutumlara yansıtmakta olup, bireyin kişilik yapısını etkileyen düşük benlik saygısı, güvensizlik, depresyon, kaygı gibi birçok sıkıntının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Bingöl, 2023).

Fiziksel istismar sakatlanmalar, beyin ve iç organ kanamaları, felçler ve hatta ölüme kadar uzanan fiziksel hasara neden olur; depresyon, kaygı, davranış bozuklukları, çekingenlik, uyumsuzluk, psikosomatik bozukluklar, travmalar, uyku ve yeme bozuklukları gibi psikolojik hasarlara da neden olmaktadır.

b. Cinsel İstismar

Cinsel istismar genellikle toplumsal yapı bakımından ahlaki değerlere ters olan bir durum olmaktadır. Cinsel istismara uğrayan bireyler bu durumu genellikle saklamaktadır ve bu sebeple cinsel istismarın fark edilmesinde güçlük yaşanmaktadır. Cinsel istismar, bireyin rızası olmadan kendi cinsel ihtiyaçlarını ve arzularını karşılamak amacıyla uyguladığı tecavüz, sözlü veya davranış olarak taciz, röntgencilik, teşhircilik gibi davranışları içermektedir. Bunun yanı sıra bireyin cinsel performansı ile dalga geçilmesi, küçük görülmesi, cinsel ilişkiye zorlanması, öpmek gibi davranışlarda cinsel istismar olarak sayılabilmektedir.

Cinsel istismarın sonucunda da tıpkı diğer istismarlar gibi bireyler hasar görmektedir fakat cinsel istismar diğer istismar türlerine göre bireylerin daha çok

ađır psikolojik hasarlar aldıđı, yařam kalitesinin dűřtűđű ve sosyal ađıdan sorunlarla karřılařmasına neden olan bir istismar tűrűdűr.

c. Duygusal İstismar

Duygusal istismar genel olarak kendini gűçlű gűren bireyin kendinden daha gűçsűz bireye kűtű davranılması, saygısızlık, ilgisizlik, sevgisizlik gibi duygusal olarak zarar verici davranıřlarda bulunulması olarak tanımlanmaktadır. Duygusal istismar çocuk veya yetiřkin ayırt etmeden bireyleri olumsuz etkileyen ve en çok uygulanan istismar çeřididir. Aynı zamanda, fiziksel ve cinsel istismarın aksine gűzlemlenmesinin ve anlařılmasının zor olduđu, ciddi sorunların oluřmasına neden olan, tűm istismar tűrlerinin merkezinde yer alan ve diđer istismar tűrlerine de eřlik eden etkisinin sűrdűrűlebilir olduđu ayırt edici bir olgu olarak adlandırılmaktadır (űndar, 2022; Ersanlı ve arkadařları, 2009).

Duygusal istismar farklı alanlarda farklı řekillerde meydana gelse de literatűrde genel bir tanıma sahip olduđunu varsayabiliriz. Genel tanımıyla duygusal istismar bireyin duygusal ihtiyaçlarını yetersiz karřılanması, yeterince ilgi ve sevgi ihtiyacının karřılanmaması, toplum içerisinde ařađılanması, eleřtirilmesi, dalga geçilmesi, kűçük dűřűrűlmesi, ekonomik ۆzgűrlűđűne engel olunması gibi davranıřlar olarak tanımlanmaktadır (Gűneri, 1996; Mazza, vd., 2006).

Duygusal istismar, 1974 yılında “mental hasar” olarak karřımıza çıkmakta ve ilk 1983 yılında çocuk veya gençlerin psikolojik olarak zarar verici davranıřlarda bulunması ve duygusal olarak kűtűye kullanılması olarak tanımlanmıřtır (Baskak, 2023). Amerikan Psikoloji Birliđi (American Psychological Association/APA)’ne gűre ise çocuk, ergen ve yetiřkinlere kűtű muamele, sűzlű taciz, gűrmezden gelme, eleřtiriye maruz bırakma, ařađılama, zorbalık gibi birçok tutumların kasıtlı olarak sűrekli uygulanarak bireylerin davranıřsal, duygusal ve psikolojik olarak hasar vermesi duygusal istismar olarak tanımlanmaktadır.

Duygusal istismar çocukluk ađı travması olarak adlandırılrsa da yetiřkinlerde gűrűlen, fark edilmesi ve anlařılması zor, psikolojik olarak bireye en çok zararı veren, en sık uygulanan bir istismar tűrű olduđunu ađıklayan Polat(2001), “*Kiřiler Arası řiddet Modeli, Aile řiddeti Modeli, Cinsellik Politika*

Modeli” olarak üç duygusal istismar modelinden bahsetmiştir. Polat (2001)’e göre bireyler iletişim kurarak çözüm sağlayabilecekleri problemlerini şiddete başvurarak kişiler arası şiddet modelini uygularken; çocukluk dönemlerinde ebeveynleri ve öğretmenleri tarafından şiddete maruz kaldığında ise bunu yetişkinliğinde yansıtarak aile şiddeti modelini uygulamaktadır. Bunun yanı sıra bireylerin birbirlerinin cinsel ihtiyaçlarını karşılama zorunlu tutan bireyler ise cinsellik politikası modeline göre problemleri çözmek için şiddete başvurmaktadır.

Sık görülen istismar çeşidi olan duygusal istismar, bireylerin gururlarını kırarak şekilde davranılmasını, gelişimlerini olumsuz yönde etkilemesini, kendilerini yanlış değerlendirme ve algılamasına yol açmasını, merhamet, kabul görme, sevgi gibi duygusal ihtiyaçlarının reddedilmesini, küçük görülmesini, tehdit ve hakaret edilmesi, alay ve aşağılayıcı sözler söylenmesini, kişisel değerlerini görmezden gelinmesini kapsayan örseleyici ve kötü muameleler içeren bir süreç olduğu belirtilmektedir (Kulaksızoğlu 2004; Atlı, 2023; Kolburan, 2021).

Bireylerde duygusal istismarı nedenleri açısından değerlendirildiğinde temelinde birden fazla durumun olduğu ortaya çıkmaktadır. Ebeveyn tutumları, çocukluk çağı travmaları, şiddet, iletişim problemleri, birilerine bağlı olma durumu, alınan eğitimin eksikliği, toplumsal cinsiyet rolleri, maddi sorunlar, psikolojik sorunlar, alkol ve madde problemi, olgunlaşmama, geniş aileye sahip olma, akademik başarısızlık, özgüven eksikliği gibi birçok neden duygusal istismarı ortaya çıkarabilmektedir (Yazgan, 2019; Orhaner, 2018).

3. Duygusal İstismar Olarak Kabul Edilen Davranışlar

Duygusal istismar, bireylerin psikolojik sağlığında derin etkiler yaratabilecek davranışları kapsamaktadır. Bu konuda yapılan önemli çalışmalardan biri olan Orhaner (2018)’in yapmış olduğu çalışmada duygusal istismarın reddetme, aşağılama, suça teşvik etme, korkutma ve yıldırma, yalnızlaştırma, kendi çıkarına kullanma, aşırı koruma olarak 8 boyuttan oluştuğuna değinmiştir. Duygusal istismar olarak kabul edilen 8 boyut bireylerin olumlu yönlerini görmezden gelme, ihtiyaçlarını reddetme, motivasyonunu düşürmeleri, fiziksel ve duygusal olarak reddedilmesi, başarılarının yok

sayılması, ebeveynlerin çocukla iletişim kurmaması, beddua, kınama ve aşağılayıcı sözlerde bulunulmasını kapsamaktadır (Orhaner, 2018; Ündar, 2022; Şirin, 2020).

Çay (2006), yapmış olduğu çalışmasında kadınların başkalarının yanında küçük düşürülmesi, hakaret ve küfür içeren söylemlerde bulunulması, aşağılanması, fikirlerinin ve duygularının önemsenmemesi, yeteneklerinin görmezden gelinmesi, bağırılması, tehdit ve şiddet davranışlarıyla yaklaşılması, maddi olarak kısıtlanması gibi davranışları duygusal istismar olarak kabul ettiklerini göstermiştir.

Özcan (2009), yetişkin bireylerde duygusal istismar olarak kabul edilen davranışları listelemiştir. Bunlar;

- Duygusal ihtiyaçların görmezden gelinmesi, küçümsemesi, reddedilmesi
- Bireylerin inançlarına saygı duyulmaması, aşağılanması
- Bireylerin çevresindekiler tarafından aşağılanması, hakaret edilmesi, kısıtlanması, engellenmesi, maddi ve manevi olarak yoksun tutması
- Bireyi evden kovmakla tehdit etmesi
- Çocukları ceza aracı olarak kullanması
- Yalan, bağırma, tehdit, ters bakışları
- Başkalarının küçümseyici, alay edici davranışlarda bulunması
- Lakap takıp, hakaret etmesi

4. Duygusal İstismar Sonuçları

Duygusal istismar diğer istismar türlerine göre bireylere en fazla zarar veren istismar türlerindedir. Duygusal istismara maruz kalan bireylerde psikolojik sağlamlıklarında düşüşler görülür, öz saygılarında azalma, yeme bozuklukları, alkol ve madde kullanımı, depresyon, algı sorunları, cinsel sorunlar, anksiyete, kişilik bozuklukları, ambivalans düşünüş, dikkat sorunları, ilişki sorunları, uyku bozuklukları, psikosomatik hastalıklar, suçluluk, çaresizlik gibi birçok sonuca neden olur. Bu koşullar dikkate alındığında bireylerin yaşam kalitesinde de düşüşler olduğu gözlemlenmekte olup, bireyin öz güven ve öz değerlerinde derin etkiler bırakabilmektedir. Bireyi psikolojik olarak derinden etkilemesi ile

duygusal istismar bireylerin sosyal ilişkilerini zedeleyerek sağlıklı ilişki ve iletişim kurmada sorunlar yaşamalarına neden olabilmektedir.

B. Psikolojik Sağlamlık

Bireyler hayatları boyunca olumsuz durumlar ile karşı karşıya gelebilmekte ve bu örselleyici, stresli, zorlu, olumsuz durumlarla baş etmede kendilerine farklı yollar oluşturmaktadır. Bu baş etme yolları kimi zaman bireyleri yaşadığı olumsuz durumdan kısa sürede çıkıp hayatlarına devam etmesini sağlarken, kimi zamanda olumsuzlukların yarattığı ruh halinden kurtulması hayli uzun sürebilmektedir (Doğan, 2015). Bireylerin olumsuz durumlardan kolayca çıkıp normal yaşantıya dönmesi, değişen duruma karşı esneklik sağlaması ve kendini toparlaması olarak anlam taşıyan Latince “resiliens” kökünden türeyen pozitif psikoloji, psikolojik sağlamlık kavramıyla açıklanmıştır (Greenne, 2002; Doğan, 2015). Literatür incelendiğinde “resilience” kavramı Türkçe de “*Psikolojik Sağlamlık*” (Gizir, 2017) , “*Psikolojik Dayanıklılık*”, “*Kendini Toparlama Gücü*” (Terzi,2006) ve “*Yılmazlık*” (Gürgan, 2006) kavramlarıyla ifade edilmektedir.

Amerikan Psikoloji Birliği (American Psychological Association/APA)’ ne göre, psikolojik sağlamlık ilişki sorunları, sağlık sorunları, maddi zorluklar, travmalar, sıkıntılar veya stresli durumlar karşısında uyum sağlama süreci olarak açıklanmaktadır. Ayrıca psikolojik sağlamlığın geliştirilebilen, öğrenilebilen ve yapılandırılabilen bir kavram olduğu belirtilmektedir.

Ramirez (2007) ise, psikolojik sağlamlığı hastalıklara, depresyona, kişinin hayatında oluşan değişimlere ya da olumsuz durumlara karşı kolay ve hızlı bir şekilde iyileşme yeteneği, kendini toparlayabilme, esneklik sağlama yetisi olarak tanımlamaktadır. Başka bir tanımla psikolojik sağlamlık, bireyin örselleyici, zorlayıcı, olumsuz koşullara karşı uyum gösterebilme ve bu olumsuz koşulların üstesinden gelebilme becerisi anlamını taşımaktadır (Öz ve Yılmaz, 2009).

Son dönemlerde önemi artan psikolojik sağlamlık kavramı beklenmedik olumsuz koşullarla karşı karşıya gelen bireylerde stres kaynakları ile baş edememe, psikolojik olarak sağlamlığın bozulması, travmaya bağlı olarak gelişim gösterme gibi üç farklı tepki oluşturmaktadır (Arslan, 2015).

Tüm bu tanımlara bağlı olarak literatürde yapılan tanımlama çalışmalarının psikolojik sağlamlık kavramını tek bir boyutla açıklanmadığı söylenebilir. Yapılan her tanım, psikolojik sağlamlığın dinamik yapısını, zorlu koşullara karşı baş edebilmeyi, uyum sağlamayı geliştirebilme becerisini; psikolojik sağlamlığını etkileyen risk faktörlerinin olmasını ve psikolojik sağlamlığı koruyacak faktörlerin olması gerektiğine işaret etmektedir. (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009).

1. Risk Faktörleri

Psikolojik sağlamlık bireyler riskli ve ya olumsuz bir koşul ile karşılaştığı zaman daha görünür hale gelmektedir. Bireylerin karşılaştıkları olumsuz yaşam koşulları, zorlu veya örseleyici olaylar gibi risk sayılabilecek durumlar psikolojik sağlamlığa hasar verebilir. Masten (2001) psikolojik sağlamlığın ifade edilebilmesi için bireyin risk faktörlerine maruz kalması gerektiğini savunmaktadır.

Çocukların ve ergenlerin maruz kaldıkları risk faktörünün yaşamın ilerleyen bölümlerinde sorunlara neden olabileceğine değinilirken, bireylerin karşılaştıkları yoksulluk, fiziksel veya psikolojik hastalıklar, boşanma, istismar, doğal afetler gibi olumsuz durumlar risk faktörü sayılarak bireylerin sergiledikleri psikolojik sağlamlıkta etkilidir. (Kararımak, 2006).

Literatürde yer alan psikolojik sağlamlık çalışmaları, önceleri tek bir risk faktörüne odaklanarak yapılmış, daha sonrasında birden fazla risk faktörünün bulunduğu ve psikolojik sağlamlığı ne derecede etkilediği anlamlandırmaya çalışmıştır(Kararımak, 2006).

Coleman ve Hagell (2007) risk faktörlerini; yoksulluk, mahrum edilme, işlevsel olmayan geçmiş aile öyküsü, hastalık gibi faktörlerin birey üzerinde olumsuz sonuçlara yol açabileceğini ifade etmektedir. Luther (2006), maruz kalınan ebeveyn istismarı ve ihmali; Mastern ve Sesma (1999), düşük gelir, eğitim aile içerisinde şiddete uğrama, ailede meydana gelen hastalık ve ölümleri; Li ve arkadaşları ise (2012), doğal afetler gibi olumsuz faktörleri risk olarak belirtmişlerdir

Psikolojik sağlamlık ile ilgili risk faktörleri üç grupta incelenmektedir. Bunlar bireysel, ailesel ve çevresel faktörler olarak değerlendirilmektedir.

a. Bireysel Risk Faktörleri

Bireysel risk faktörleri bireylerin kişisel özelliklerini içeren ve karşılaştığı olumsuzlukları da kapsamaktadır. Buna göre bireysel risk faktörleri; kişinin kaygılı mizaç, düşük zeka seviyesi, olumsuz sağlık durumu, hiperaktivite, akademik başarısızlık, özgüven eksikliği, problem çözme becerisinin olmaması, uyumsuz davranışlar, cinsiyet sorunları, ırksal sorunlar, alkol ve madde kullanımını kapsamaktadır (Coleman ve Hagell, 2007; Tümlü ve Receptoğlu, 2013; Murray, 2003).

b. Ailesel Risk Faktörleri

Ailesel risk faktörleri bireylerin içinde yetiştiği aileyle ilgili olumsuzlukları içermektedir.. Buna göre; ebeveynlerin ayrılması, çocukların ebeveynleriyle olumlu ilişki kuramaması, olumsuz ebeveyn tutumları, kardeşler arasındaki ilişki, aile içi şiddet, istismar ve ihmal, ebeveynlerin eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu, psikolojik yada kronik hastalıklara sahip ebeveynler, aile içerisinde alkol ve madde kullanımının fazla olması, ebeveynlerin ölümü gibi unsurlar ailesel riskleri oluşturmaktadır (Ülker Tümlü ve Receptoğlu, 2013; Öz & Bahadır Yılmaz, 2009).

c. Çevresel Risk Faktörleri

Çevresel risk faktörleri bireylerin içinde bulunduğu ortamı, dış etkenler ve toplumsal olaylar ile ilgili olumsuzlukları kapsamaktadır. Buna göre çevresel faktörler; doğal afetler, terör, savaş, işsizlik, evsizlik olarak sıralanırken toplumda rol model eksikliği, yetersiz barınma, toplumsal şiddet de bu kapsamda ele alınmaktadır (Toprak, 2014; Açıkgöz, 2016).

“Gizir (2007), ise psikolojik sağlamlık üzerine yapmış olduğu derleme çalışmasında risk faktörlerini listelemiştir:

Bireysel Risk Faktörleri

- Zamanından önce gerçekleşen doğum
- Zorlu hayat şartları
- Kronikleşmiş hastalıklar

Ailesel Risk Faktörleri

- Anne ve babanın sağlık durumu
- Anne- babanın birlikteliği
- Küçük yaşta doğum

Çevresel Risk Faktörleri

- Düşük maddi durum
- Deprem, sel gibi doğal afetler, savaşlar
- Toplumsal şiddet
- Evsizlik.”

2. Koruyucu Faktörler

Koruyucu faktörler bireylerin yaşamlarında karşlarına çıkan risk faktörlerine karşı kendilerini korudukları, olaylara karşı çözüm odaklı ve yapıcı yaklaşmalarını sağlayan faktörlerdir. Koruyucu faktörler, bireylerin karşılaştıkları olumsuzluklar karşısında psikolojik sağlığını korumasında yardımcı olan, sağlıklı tepkiler vermesini sağlayan, uyum sağlama ve baş etme becerilerini geliştiren, olumsuzlukların etkilerini azaltmaya yardımcı olan “içsel ve dışsal koruyucu faktörler” olarak adlandırılmaktadır (Kararımak, 2006)

a. Bireysel Koruyucu Faktörler

Bireysel koruyucu faktörler bireyin daha çok kendi gelişimsel, kişisel ve karakteristik özelliklerine dayandırılan faktörlerdir. Buna göre bireysel koruyucu faktörler; bireylerin yüksek zekaya sahip olması, akademik olarak başarılı olması, benlik saygısına sahip olması, empati kurma becerisine sahip olması, iyimserlik ve yardımseverlik duygularının var olması, problem çözme becerilerinin iyi ve etkili olması, zgven ve öz saygının yüksek olması, etkili iletişim kurma becerilerinin olması ile ilişkilidir (z ve Yılmaz, 2009; Kararımak, 2006).

b. Ailesel Koruyucu Faktörler

Aile koruyucu faktörleri bireyin aile yapısındaki kişileri, o kişilerle olan ilişkilerini, aile ile bağlantılı olan her türlü durumu kapsayan bir yapıdır. Ailesel koruyucu faktörler; bireylerin ebeveynler ile yakın ve sağlıklı ilişkiye sahip olması, maddi olarak avantajlı olması, ebeveynlerin olumlu beklentiler içerisinde

olması, iyi eğitim almış ebeveynlere sahip olması, ailedeki bireylerin psikolojik ve fizyolojik olarak sağlıklı durumda olması, ebeveynlerin beraber olması, duygusal olarak yeterli beslenmenin sağlanması, kardeşlerle sağlıklı ilişkilerin kurulması ile ilişkilidir (Kararımak 2006; Tanyeri, 2016; Daniel ve Wassell, 2002)

c. Çevresel Koruyucu Faktörler

Çevresel koruyucu faktörler bireylerin sosyal çevresindeki kişiler ve olaylar ile etkileşimini kapsayan bir yapıdır. Çevresel koruyucu faktörler; bireylerin toplumsal olarak destek görmesi, sağlıklı okul ilişkilerine sahip olması, olumlu akran desteğinin olması, bireyler ile sağlıklı ilişkiye sahip olması, destekleyici rol modele sahip olması, iyi okullarda eğitim görülmesi, sosyal bir çevreye sahip olması ile ilişkilidir (Öz ve Yılmaz, 2009; Masten ve Coastworth, 1998)

Gizir (2007), psikolojik sağlamlık üzerine yapmış olduğu derleme çalışmasında, bireysel koruyucu faktörlerini zeka, akademik başarının yüksek olması, iç kontrol sağlama, benlik saygısının olması, farkındalık ve kendini kabul görme, özerklik, geleceğe karşı olumlu beklentiler, problem çözme yetisine olma, iyimserlik ve umut duygularına sahip olma, cinsiyet, yaş; ailesel koruyucu faktörleri destekleyici ebeveyn ve aile üyeleriyle sağlıklı ilişkiler kurulması, çocuğa yönelik olumlu gelecek beklentileri; çevresel koruyucu faktörleri ise sağlıklı ve destekleyici bireylerle olumlu ilişkiler, arkadaş desteğinin olması, okullar, organizasyonlar gibi toplumsal kaynaklar olarak tanımlamaktadır.

C. İlgili Araştırmalar

1. Duygusal İstismar İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Duygusal istismar düzeylerinin ele alındığı ve Özcan (2009) tarafından yapılan çalışmada yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismar düzeyleri incelenerek Samsunda yaşayan 510 yetişkin birey üzerinde “*Yetişkin Bireyler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği*” kullanılarak algılanan duygusal istismarın sosyo-demografik özelliklere göre ilişkisi değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, algılanan duygusal istismarın bireylerin cinsiyet rolü ve eğitim durumu değişkenlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Nar ve amak Tolan (2022) tarafından duygusal istismarın psikolojik sağlımlık ve bilinçli farkındalık arasındaki ilişkiyi incelemek için üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırma sonucunda ise 357 üniversite öğrencisinin algıladıkları duygusal istismar ile psikolojik sağlımlıkları arasında negatif olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Yazgan (2019) tarafından yapılan, Trakya Üniversitesi'nde Tıp Fakültesinde okuyan son sınıf öğrencilerinde algıladıkları duygusal istismarın benlik saygısı ile ilişkisinin incelemesinin amaçlandığı çalışmada 213 öğrenci değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin çoğunun yüksek benlik saygısına sahip olduğu, duygusal istismarın ise orta düzeyde olduğu saptanmıştır.

Mutlu (2022)alışmasında, yetişkin bireylerde algılanan duygusal istismar ve psikolojik iyi oluşun öz tikslenme ile ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. 18-65 yaş aralığında 240 katılımcıdan oluşan araştırmanın sonuçları doğrulusunda demografik özelliklerine bağlı farklılık olup olmadığına bakılmıştır. Bireylerde algılanan duygusal istismar arttıkça psikolojik iyi oluş düzeyleri de negatif yönde ilerlemekte olup, öz tikslenme ise pozitif yönde artış göstermektedir. Demografik özellikler incelendiğinde katılımcıların algılanan duygusal istismar ile iyi oluş arasında cinsiyet durumu değişkeninin de farklılık olmadığı, çalışma durumunda farklılaşma gösterdiği saptanmıştır. Öz tikslenme ise cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterirken çalışma durumu değişkenine göre farklılık göstermediği görülmektedir. Yaş ve ilişki durumu değişkenleri algılanan duygusal istismar, psikolojik iyi oluş ve öz tikslenme düzeylerinde farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Atlı (2023) tarafından yapılan ve ruh sağlığı alışanlarında psikolojik dayanıklılığın, iş doyumunu ve algılanan duygusal istismar açısından incelendiği araştırmaya 18 yaş üzeri 358 psikiyatrist, psikolog, psikolojik danışman, psikoterapist, psikiyatri hemşiresi katılım sağlamıştır. Bulgulara göre, psikolojik dayanıklılık hem algılanan duygusal istismar hem de iş doyumunu ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Bilgen ve Karasu (2017)'nin anneleri tarafından maruz kaldıkları istismar davranışlarını incelemeyi amaçlayarak Kilis ilindeki sağlık ocağı merkezlerine başvuran 185 anne ile yaptıkları makale çalışması sonuçlarına göre, anneler

çocuklarının eğitimiyle ilgilenmedikleri, çocukları hastalandığında herhangi bir sağlık kurumuna başvurmadıkları, çocuklarına fiziksel şiddet davranışları; evde tek başına bıraktıkları, sevilerini dile getirmediklerini, bağırma, tehdit etme, izole etme gibi duygusal istismar davranışları sergiledikleri gözlemlenmiştir. Annelerin çocuklarına yüksek düzeyde fiziksel ve duygusal istismar/ ihmal davranışları gösterdikleri bulunmuştur.

Kanak ve Pekdoğan (2020), tarafından yapılan anne ve babaların çocuklara uyguladıkları duygusal açıdan istismar potansiyellerinin bazı değişkenler yönünden incelenmesi amaçlanan araştırmaya, 464 ebeveyn katılmıştır. Çalışmanın sonucunda babaların gün boyu bakımını sağlayan annelere göre çocuklarına daha az duygusal istismar davranışlarında buldukları belirlenmiştir. Katılımcıların eğitim durumları göz önüne alındığında üniversite mezunu ebeveynlerin yüksek düzeyde duygusal istismar sergiledikleri, lisansüstü mezunu ebeveynlerin ise duygusal istismarı önleyici davranışlarda bulunduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin yaşları arttıkça duygusal istismarı önleyici davranışlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Orhaner (2018), 18 yaş ve üzeri yetişkinlerde duygusal istismarın benlik saygısı ile arasındaki ilişkiyi incelemeyi hedeflediği çalışmasında, duygusal istismar ve benlik saygısı arasındaki anlamlılık düzeylerini sosyo-demografik özellikleri ile ilişkisini değerlendirmiştir. 100 yetişkin bireyin katılım sağladığı araştırmada elde edilen sonuçlara göre, algılanan duygusal istismar arttıkça benlik saygısında düşüş görülmekte olduğu sonucuna varılmaktadır.

Ergenler ile yapılan çalışmalar da incelendiğinde, Arslan (2015) tarafından yapılan anne formundan 1249 öğrenci, baba formundan 1234 öğrencinin katılımını sağladığı çalışmasında ebeveynlerden algılanan duygusal istismarın psikolojik sağlamlığa karşı önemli bir risk faktörü oluşturduğu saptanmıştır. Aynı zamanda ergenlerin ebeveynleri tarafından maruz kaldıkları duygusal istismar artış gösterdikçe, psikolojik sağlamlığın da negatif yönde düşüş gösterdiği vurgulanmaktadır. Buna benzer bir şekilde, 276 lise öğrenciden duygusal istismarın psikolojik olarak sağlamlıkları üzerindeki etkiyi incelemek amacıyla toplanan verilerin sonucunda psikolojik sağlamlığı yüksek olan ergenlerin maruz kaldığı duygusal istismarı algılayış düzeyleri düşük olduğu bulunmuştur (Kanak ve Doğan Aslan, 2018).

Siyez (2003) tarafından yapılan çalışmada duygusal istismara maruz kalan ve kalmayan İzmir’de yaşıyan 15-17 yaş arasında değişen 358 öğrencinin benlik algıları, depresyon ve kaygı düzeylerini karşılatılması amaçlanmaktadır. Öğrencilerin algıladıkları duygusal istismar arttıkça benlik algısının düştüğü, depresyon ve kaygının da artış gösterdiği saptanmıştır.

2. Psikolojik Sağlamlık İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Gamzeli ve Kahraman (2018) tarafından yapılan yetişkinlerin çocukluk döneminde yaşadığı travmaların belirtilerinin psikolojik olarak etkisi incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 18-65 yaş arası 392 kişi katılmıştır. Çocukluk çağında yaşadıkları travmaları olan bireylerin psikolojik sağlamlığı olumsuz yönde etkilediği ve çocukluk çağı travması geçmişı olmayanlar yetişkinlerin psikolojik yılmazlığı çocukluk çağı travması geçmişı olanlara göre daha yüksek olduğuna değinilmektedir.

Yurtoğlu ve Burkovik (2024) tarafından yapılan bu çalışmada, algılanan duygusal istismarın psikolojik sağlamlık, beden imajı ve Beck’in bilişsel üçlü kavramı ile ilişkisi incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, algılanan duygusal istismarı yükseldikçe vücut algısı, psikolojik sağlamlık ve bilişsel üçlü puanları bireyin kendine ve dünyaya karşı algısı düşmektedir.

Özsoy ve Çelikkaleli (2021) tarafından yapılan makale çalışmasında çocukluk döneminde ihmal ve istismar yaşantısı olan 251 üniversite öğrencisinin psikolojik olarak sağlamlığını çocukluğunda ebeveynleriyle kurduğu karşılıklı duygusal hislerin aracılık incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrutusunda, psikolojik sağlamlık ile ebeveynleriyle kurduğu karşılıklı duygusal hisleri paralel olarak artış gösterdiği belirtilmiş, çocukluk döneminde yaşanan ihmal ve istismarın, psikolojik sağlamlık ve ebeveynleriyle kurduğu karşılıklı duygusal hisleri ise olumsuz yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğuna elde edilmiştir.

Aydın (2018) tarafından yapılan çalışmada çocukluk çağında yaşanan travmatik olayların depresyon belirtilerinin varlığı ve psikolojik olarak sağlamlığına etkileri incelenmektedir. Araştırmaya 18 yaş ve üzeri 205 yetişkin birey katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, yetişkin bireylerin çocukluk çağında yaşadığı travmatik olaylar psikolojik sağlamlığını etkilediği, depresyon belirtilerinin ise çocukluk çağından yaşanan travmatik olaylar sonucunda paralel

olarak artış gösterdiği belirlenmiştir. Aynı zamanda psikolojik sağlık ve depresyon arasındaki ilişkinin negatif yönde anlamlı olduğu gözlemlenmektedir.

Aslan (2020) tarafından yapılan “Çocukluk Çağı Travmalarının Psikolojik Sağlık ve Umutsuzluk İlişkisinin İncelenmesi” adlı tez çalışması, 18 yaş ve üzeri 343 yetişkin bireylerin katılımıyla çeşitli değişkenlere göre çocukluk çağı travmalarının psikolojik sağlık ve umutsuzluk ilişkisi incelenmiştir. Cinsiyet, medeni durum ve çalışma durumu değişkenlerine göre umutsuzluk ve psikolojik sağlık anlamlı farklılık gösterirken, çocukluk çağında yaşanan olumsuz olayların umutsuzluk duygusu ve psikolojik sağlık üzerinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Yalçın (2020) 152 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleşen çalışmada yapılan analizler sonucunda, benlik saygısı yüksek olan üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş ve psikolojik sağlıkları da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleşen başka bir çalışmada öğrencilerin kendilerini mutlu ve yeterli hissetmeleri psikolojik sağlıkları ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Arslan ve Balkıs (2016) bu çalışmada anne-babadan algılanan duygusal istismarın ergenlerde oluşan problemlerli davranışların öz yeterlilik ile psikolojik olarak sağlığındaki rolünü incelemiştir. 331 ortaöğretim öğrencisi ile yapılan bu çalışmada anne-babadan algılanan duygusal istismarın problemlerli davranışlar üzerindeki etkisinde psikolojik sağlık ile öz yeterliliğin koruyucu faktörlere sahip olduğu belirtilmiştir.

III. YÖNTEM

A. Araştırmanın Modeli

Yetişkinlerde algılanan duygusal istismarın psikolojik sağlamlık düzeyi ile ilişkisini incelemeyi amaçlayan ve nicel bir çalışma olan bu araştırmada, “Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği” ve “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği” değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu sebeple araştırmada, “İlişkisel Tarama Modeli” kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da günümüzde var olmaya devam eden durumun var olduğu haliyle betimlenmesini amaçlayan bir yaklaşımdır. Tarama modeli olan ilişkisel tarama modeli ise iki ya da daha fazla değişken arasındaki değişimi belirlemeyi amaçlarken, değişkenlerin değişim derecesini anlamaya ve açıklamaya çalışan bir yöntemdir (Karasar, 2015).

B. Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubu olarak, İstanbul ili içerisinde yaşayan 18-65 yaş arası yetişkin bireyler tercih edilmiştir. Araştırmaya 151 kadın, 55 erkek olmak üzere toplam 206 yetişkin birey gönüllük esasında katılmıştır.

Araştırma örneklemi, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Bu örneklem türü, araştırmaya katılan bireylerin araştırma sürecine kolay bir şekilde dahil olması, ulaşılabilir ve maddi olarak zorlayıcı olmaması ile ilişkili olup araştırmacıya kolaylık sağlayan pratik bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

C. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, katılımcıların sosyo demografik profili hakkında bilgi edinilmesi için araştırmacı tarafından “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. İkinci olarak araştırmada, yetişkin bireylerin algılanan duygusal istismarını ölçmek için Ersanlı ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilen “Algılanan

Duygusal İstismar Ölçeği” ve yetişkin bireylerin psikolojik sağlamlığını ölçmek için de Doğan (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği” uygulanmıştır.

Veriler, çevrimiçi anket aracılığı ile Google Forms üzerinden katılımcıya gerekli bilgiler verilerek toplanmıştır.

1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmaya katılan bireylerin yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, mesleği, ekonomik düzeyi ve kardeş sayısını içeren sosyo-demografik bilgilere ulaşılması amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan 7 sorudan oluşan bir formdur.

2. Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği

Yetişkinlerde algılanan duygusal istismarı ölçmek için Ersanlı, Yılmaz ve Özcan (2013) tarafından hazırlanan bir ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek 61 maddeden oluşmakta olup, beşli likert tipi bir ölçme aracıdır. 61 maddenin 58’i olumsuz, 3’ü olumlu ifadeye karşılık gelirken, 8,21 ve 54. maddeler kontrol amaçlı ters çevrilen üç maddedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 61 iken en yüksek puan 305 olmasıyla beraber, alınan puanın yüksekliği bireyin algıladığı duygusal istismar düzeyinin yüksekliğini göstermedir.

Ölçeğin güvenirliliği için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısına başvurularak yapılan hesaplamaların sonucunda iç tutarlılık $\alpha=.95$ ve test-tekrar-test uygulanarak iki test arasındaki korelasyon katsayısı hesaplanarak korelasyon katsayısı $r=.76$ olarak bulunmuştur.

Ölçeğin geçerlilik çalışmaları için kullanılan kapsam geçerliliği için Psikolojik Danışma ve Psikiyatri alanında doktora yapmış 10 uzman tarafından maddeler incelenmiş ve 6 maddenin çıkarılarak diğer maddelerin uygunluğu yönünde görüş sunulmuştur. Bir diğer geçerlilik çalışması olarak ise temel bileşenler analizi kullanılarak faktör analizi kullanılmış, KMO (Kasier- Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) değeri .90 olarak bulunmuştur (Ersanlı vd.,2013) .

3. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Söz konusu ölçek, bireylerin psikolojik sağlamlıklarını ölçmek amacıyla Smith ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilmiş olup, Doğan (2015) tarafından Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Bu ölçek bireyin kendini toparlama, eski işlevselliğine dönebilme, iyileşme ve uyum sağlama gibi yeteneklerini ölçmeye odaklanarak geliştirilmiştir. 3 olumlu 3 olumsuz toplam 6 maddeden oluşan ölçek beşli likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçekte 2.4. ve 6. maddeler ters kodlanmakta ve bu maddeler çevrildikten sonra alınan puanın yüksekliği psikolojik sağlamlığın yüksekliğine işaret etmektedir (Doğan, 2015).

Ölçeğin açımlayıcı faktör analiz sonucuna göre, toplam varyansın %54.66'sını açıklayan tek faktörlü bir yapıda olduğu, maddelerine ilişkin faktör yüklerinin ise .63 ile .79 arasında değişen değerlerde olduğu ve iç tutarlılık katsayısının .83 olarak bulunduğu belirtilmiştir. Bu durum ölçeğin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

D. Veri Toplama Aşamaları

Araştırmanın veri toplama aşamasından önce, ölçeklerin kullanımı için gerekli izinler elektronik ortam üzerinden alındıktan sonra, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Komisyonundan 26.06.2024 tarihli ve 2024/06 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmanın verileri Nisan 2024 ve Haziran 2024 arasında toplanmıştır. Katılımcılara ilk olarak internet ortamı üzerinden hazırlanan “Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu” iletilmiştir. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmakta olup, gizlilik ilkesine sadık kalınmıştır. Test ölçekleri, Google Forms üzerinden anket haline getirilerek paylaşılmış ve uygulanan anket yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

E. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 26 programı kullanılmıştır. Hangi testlerin uygulanacağına karar verebilmek amacıyla varsayımlar test edilmiş; dağılımın çarpıklık ve baskınlık katsayıları -1+1 aralığında olması (Büyüköztürk, 2010) ile beraber normal aralıkta olduğu kabul edilmiştir.

Demografik profile göre karşılaştırılma yapılması amacıyla bağımsız iki grup karşılaştırmasında t-test ve ilişkisiz ikiden fazla grupların karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans (Oneway ANOVAS) testleri uygulanmıştır. Farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla post-hoc kullanılırken; homojen bulunmayan durumlarda Tamhane's testleri kullanılmış; homojenliği belirlemek için ise Levene ile varyanslığın homojenliği tespit edilmiştir. Ölçekler arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla ise Pearson Korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında kullanılan Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçeğinin güvenilirliklerini test etmek amacıyla Cronbach Alfa içsel tutarlılık testine tabi tutulmuştur.

Ölçeklere ait Cronbach Alpha katsayıları Çizelge 2'de sunulmuştur.

Çizelge 1. Ölçeklerin Güvenilirliklerine ilişkin Cronbach-alpha Katsayıları

Ölçekler	Cronbach's Alpha
Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği (KPSÖ)	0,78
Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği(ADIÖ)	0,97

Çizelge 1 incelendiğinde Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeğinin (KPSÖ) Cronbach's Alpha katsayısına göre güvenilirliği kabul edilebilir seviyede, Algılanan Duygusal İstismar Ölçeğinin güvenilirliğinin ise yüksek güvenilir seviyesinde olduğu görülmüştür.

IV. BULGULAR

Yetişkin bireylerde algılanan duygusal istismar düzeyleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu araştırmada, analiz edilen veriler ve bulgular aşağıda yer almaktadır.

A. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Çalışmaya katılanlara ait demografik özellikler değerlendirilerek yüzde, frekans olarak Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. Katılımcılara Ait Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Özellikler	n	%	
Yaş	18-24	30	14,56
	25-34	61	29,61
	35-44	59	28,64
	45-54	36	17,48
	55-+	20	9,71
Cinsiyet	Kadın	151	73,30
	Erkek	55	26,70
Medeni durum	Bekar	89	43,20
	Evli	117	56,80
Eğitim durumu	Lise ve altı	73	35,44
	Lisans	104	50,49
	Lisansüstü	29	14,08
Gelir durumu	Gelir giderden az	51	24,76
	Gelir gider eşit	103	50,00
	Gelir giderden fazla	52	25,24
Kardeş sayısı	Tek Çocuk	13	6,31
	2 Kardeş	87	42,23
	3 Kardeş	50	24,27
	4 Kardeş ve üzeri	56	27,18

Çizelge 2 incelendiğinde çalışmaya katılanların %14,56’sının 18-24 yaş aralığında, %29,61’inin 25-34 yaş,%28,64’ünün 35-44 yaş ve %17,48’inin 45-54 yaş aralığında ve son olarak %9,71’inin 55 yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Katılanların %73,30’unun kadın, %26,70’inin erkek olduğu belirlenirken,%43,20’si bekar, %56,80’i evlidir. Katılımcıların %35,44’ünün eğitimi lise ve altı, %50,49’unun eğitimi lisans,%14,08’inin eğitimi lisansüstü,

%24,76'sının gelirinin giderinden az, %50'sinin gelirinin giderine eşit olduğu ve %25,24'ünün gelirinin giderinden fazla olduğu görülmüştür. Bireylerin %6,31'i ailenin tek çocuğu, %42,23'ü 2 kardeş, %24,27'si 3 kardeş, %27,18'i 4 ve daha fazla sayıda kardeştir.

B. Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği ve Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği Puanlarının İlişkisi

Psikolojik Sağlamlık Ölçek toplam puanı ile Algılanan Duygusal İstismar Ölçeğin toplam puanları arasındaki ilişkiye pearson korelasyon katsayısı ile bakılmıştır.

Her ikisi arasındaki ilişkinin derecesini ve yönünü belirlemek üzere kullanılan korelasyon analizinde kat sayı (r), -1 ile +1 arasında değişen değerler almakta ve bu değerler, ilişkinin yönünü ve kuvvetini göstermektedir.

Çizelge 3. Ölçeklerin ortalama Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Psikolojik Sağlamlık Ölçeği	Algılanan Duygusal İstismar Ölçeğin
Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KSPÖ)	r	1	-0,384
	p		0,001**
	N	206	206
Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (ADİÖ)	r	-,0384	1
	p	0,001**	
	N	206	206

** $p < 0,01$ * $p < 0,05$ $r = \text{pearson korelasyon}$

Çizelge 3 incelendiğinde Psikolojik Sağlamlık Ölçek toplam puanı, Algılanan Duygusal İstismar Ölçek toplam puanı arasında negatif yönde zayıf ilişki vardır (r: -0,384 $p < 0,01$)

C. Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puanlarının Normalliğine İlişkin Bulgular

Çizelge 4. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Ölçekler	Betimsel İstatistikler				
	N	Min	Max	\bar{X}	Ss
KPSÖ	206	6	30	20,07	4,38
ADİÖ	206	64	244	130,82	37,75

Çizelge 4'e göre katılımcıların Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinden aldıkları toplam puan 6-30 arasında olup ortalaması $20,07 \pm 4,38$, Algılanan Duygusal İstismar Ölçeğinden aldıkları toplam puan ise 64-244 arasında olup ortalaması $130,82 \pm 37,75$ 'tir.

Çizelge 5. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Puanlarının Normal Dağılıma Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Ölçekler	Kolmogorov-Smirnov			Çarpıklık	Basıklık
	Test İstatist.	sd	p		
KPSÖ	0,095	206	0,001	-0,060	0,552
ADİÖ	0,079	206	0,003	0,576	0,079

Çizelge 5'e göre Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği yanıtlarından elde edilen puanların normalliğini belirlemek için Kolmogorov Smirnov testi sonuçlarına bakılmış ve ölçek ve alt boyut puanlarının normal dağılım göstermediği ($p < 0,05$) anlaşılmıştır. Bu nedenle basıklık çarpıklık kat sayılarına bakılarak -1 ile +1 arasında bir katsayı olması normal kabul edilmiştir.

D. Ölçek ve Boyutların Bazı Değişkenlerle Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Çizelge 6. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Toplam Puanlarının Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

Ölçekler	Cinsiyet	n	$\bar{X} \pm Ss$	t	df	p
KPSÖ	Kadın	151	20,08 \pm 4,46	0,026	204	0,979
	Erkek	55	20,06 \pm 4,24			
ADİÖ	Kadın	151	127,73 \pm 36,47	-1,963	204	0,051
	Erkek	55	139,31 \pm 40,19			

* $P < 0,05$

Independent sample t-testi

Çizelge 6'ya göre Psikolojik Sağlamlık Ölçek toplam puanı kişilerin cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

Aynı şekilde, Algılanan Duygusal İstismar Ölçek toplam puanı da kişilerin cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

Çizelge 7. Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Toplam Puanlarının Kişilerin Yaşına Göre Karşılaştırılması

Ölçekler	Yaş	n	$\bar{X} \pm Ss$	F	p	Fark
KPSÖ	18-24 ^(a)	30	18,17±4,63	3,657	0,007*	d>a
	25-34 ^(b)	61	19,28±4,64			
	35-44 ^(c)	59	20,55±4,01			
	45-54 ^(d)	36	21,56±3,73			
	55+ ^(e)	20	21,25±4,31			
ADIÖ	18-24	30	142,74±38,81	0,971	0,424	-
	25-34	61	128,74±39,37			
	35-44	59	129,23±40,72			
	45-54	36	130,67±31,98			
	55+	20	124,25±30,77			

* $p < 0,05$

Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA)

Çizelge 7'ye göre Psikolojik Sağlık Ölçek toplam puanı kişilerin yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=3,657$ $p < 0,05$). Farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu anlamak için yapılan Bonferroni çoklu karşılaştırmaya göre ise yaşı 45-54 arasında olanların psikolojik sağlık puanlarının ($21,56 \pm 3,73$) yaşı 18-24 arasında olanların psikolojik sağlık puanlarına ($18,17 \pm 4,63$) göre anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak yaş değişkeninin Algılanan Duygusal İstismar Ölçek toplam puanının kişilerin yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği söylenebilir ($p > 0,05$).

Çizelge 8. Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Toplam Puanlarının Kişilerin Medeni Durumuna Göre Karşılaştırılması

Ölçekler	Medeni Durum	n	$\bar{X} \pm Ss$	t	df	p
KPSÖ	Bekar	89	19,15±4,78	-2,671	204	0,008*
	Evli	117	20,77±3,94			
ADIÖ	Bekar	89	134,34±38,72	1,169	204	0,244
	Evli	117	128,14±36,94			

* $P < 0,05$

Independent sample t-testi

Çizelge 8'e göre Psikolojik Sağlık Ölçek toplam puanı kişilerin medeni durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=-2,671$ $p < 0,05$). Ortalamalara bakıldığında evli olanların psikolojik sağlık puanlarının ($20,77 \pm 3,94$) bekar olanların psikolojik sağlık puanlarına ($19,15 \pm 4,78$) göre

anlamli biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre evli olmanın psikolojik sağlamlik konusunda bir avantaj sağladığı söylenebilir.

Algılanan Duygusal İstismar Ölçek toplam puanı ise kişilerin medeni durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Çizelge 9. Kısa Psikolojik Sağlamlik Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Toplam Puanlarının Kişilerin Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Ölçekler	Eğitim durumu	n	$\bar{X}\pm Ss$	F	p	Fark
KPSÖ	Lise ve altı	73	19,65±3,85	0,572	0,565	
	Lisans	104	20,25±4,74			
	Lisansüstü	29	20,52±4,42			
ADIÖ	Lise ve altı ^(a)	73	139,2±36,95	3,544	0,031*	a>b
	Lisans ^(b)	104	124,22±36,23			
	Lisansüstü ^(c)	29	133,42±41,76			

* $p<0,05$

Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA)

Çizelge 9'a göre Psikolojik Sağlamlik Ölçek toplam puanı kişilerin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Algılanan Duygusal İstismar Ölçek toplam puanı kişilerin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=3,544$ $p<0,05$). Farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu anlamak için yapılan Bonferroni çoklu karşılaştırmaya göre lise ve altı eğitimi olanların puanları (139,2±36,95) eğitimi lisans olanların puanlarına (124,22±36,23) göre anlamlı biçimde daha yüksektir. Bulgular doğrultusunda eğitim durumu lise ve altı olan bireylerin genellikle geleneksel aile modeline daha yakın olmaları ile, toplumsal değerleri daha fazla ön planda tutmaları ile benlik algısında zayıflıkları bulunması ile algıladıkları duygusal istismar puanları da buna paralel olarak düşük olmaktadır.

Çizelge 10. Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Toplam Puanlarının Kişilerin Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması

Ölçekler	Gelir durumu	n	$\bar{X} \pm Ss$	F	p	Fark
KPSÖ	Gelir giderden az ^(a)	51	19,4±4,52	3,226	0,042*	-
	Gelir gider eşit ^(b)	103	19,75±4,17			
	Gelir giderden fazla ^(c)	52	21,37±4,51			
ADİÖ	Gelir giderden az ^(a)	51	142,28±36,91	6,337	0,002*	c<a,b
	Gelir gider eşit ^(b)	103	132,24±35,57			
	Gelir giderden fazla ^(c)	52	116,77±39,06			

* $p < 0,05$

Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA)

Çizelge 10'a göre gelirin psikolojik sağlık konusunda önemli belirleyenlerden biri olduğu görülmektedir. Yapılan analizlerde de Psikolojik Sağlık Ölçek toplam puanı kişilerin gelir durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=3,226$ $p < 0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Bonferroni çoklu karşılaştırmaya göre gruplar arası fark ise anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$)

Algılanan Duygusal İstismar ise ölçek toplam puanları dikkate alındığında kişilerin gelirine göre bir farklılık göstermektedir ($F=6,337$ $p < 0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için yapılan Bonferroni çoklu karşılaştırmaya göre geliri giderinden fazla olanların puanları ($116,77 \pm 39,06$) geliri giderinden az olanların puanlarına ($142,28 \pm 36,91$) ve geliri giderine eşit olanların puanlarına ($132,24 \pm 35,57$) göre anlamlı biçimde daha düşüktür. Gelir durumu düşük olan bireylerin ihtiyaçlarını karşılamada zorluk çekmesi bireyin yetersizlik hissine kapılmasına neden olabilmektedir. Bu noktada bireyin maruz kaldığı yetersizlik hissi algıladığı duygusal istismarı etkilemekte ve psikolojik olarak onları güçsüzleştirmektedir.

Çizelge 11. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) ve Algılanan Duygusal İstismar Ölçek Toplam Puanlarının Kişilerin Kardeş Sayılarına Göre Karşılaştırılması

Ölçekler	Kardeş sayısı	n	$\bar{X} \pm S_s$	F	p
KPSÖ	Tek Çocuk	13	21,47±4,32	1,458	0,227
	2 Kardeş	87	20,33±4,66		
	3 Kardeş	50	19,06±4,32		
	4 Kardeş ve üzeri	56	20,25±3,95		
ADİÖ	Tek Çocuk	13	117,77±23,6	0,868	0,458
	2 Kardeş	87	129,65±41,76		
	3 Kardeş	50	136,08±38,65		
	4 Kardeş ve üzeri	56	130,97±32,63		

* $p < 0,05$

Tek yönlü Varyans (Oneway ANOVA)

Çizelge 11'e göre Psikolojik Sağlamlık Ölçek toplam puanı kişilerin kardeş sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

Algılanan Duygusal İstismar ölçek toplam puanı yine aynı şekilde kardeş sayılarına göre istatistiksel olarak bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Buna göre kardeş sayısı değişkeninin her iki ölçek içinde etkisiz durumda olduğunu söylemek mümkündür.

V.TARTIŞMA

Bu araştırmada ilk olarak yetişkin bireylerde algılanan duygusal istismar ve psikolojik sağlamlıkları ile sosyo-demografik değişkenlerin anlamlı farklılığı incelenmiş, sonrasında algılanan duygusal istismarın psikolojik sağlamlıkla ilişkisi incelenmiştir.

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin cinsiyet, yaş, medeni durum, kardeş sayısı değişkenlerine göre algıladıkları duygusal istismarda bir farklılığın olmadığı gözlemlenmiştir. Alan yazında yapılan birçok çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre Nar ve Çamak Tolan (2022),nın yaptıkları çalışmada, üniversite öğrencilerinin algıladıkları duygusal istismar ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı ortaya konulmuştur. Yine Özkebabçı (2019), un çalışmasında ise üniversite öğrencilerin algıladığı duygusal istismarın bireylerdeki yaş ve cinsiyet değişkenleri üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz (2022), de yapmış olduğu çalışmada yetişkinlerin algıladıkları duygusal istismar ile yaş, cinsiyet, medeni durum değişkenleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Atlı (2023) ise farklı bir çalışma grubu olarak ruh sağlığı çalışanları ile benzer bir araştırmayı gerçekleştirmiş ve bireylerin algıladıkları duygusal istismarın yaş, cinsiyet, ilişki durumu ve kardeş sayısı değişkenlerine göre farklılık göstermediğine işaret etmiştir. Orhaner (2018) de benzer şekilde yetişkinlerle yaptığı çalışmada algılanan duygusal istismar ile cinsiyet, kardeş sayısı ve yaş değişkenlerinin arasında benzer şekilde anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir. Yukarıda sözü edilen tüm bu araştırma sonuçları ise yapılan bu çalışmanın bulguları ile paralellik göstermekte ve araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir. Ancak Özcan (2009), yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismar ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşırken, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulmuştur. Özcan (2009), yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismarın erkeklerde daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Yazıcı (2021) ise yetişkinler üzerine yapmış olduğu araştırmada bireylerin algıladıkları

duygusal istismar ile medeni durum arasındaki ilişkinin anlamlı olarak bir fark göstermediğini bulurken, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sonuç olarak, medeni durum ve kardeş sayısı değişkeni ile algılanan duygusal istismar sonuçları bu çalışmayla benzer nitelikte iken, duygusal istismar ve yaş değişkenine göre bakıldığında; duygusal istismarın yaşam boyu farklı şekillerde bireylerin karşılıklarına çıkabilen bir istismar türü olması ile ilişkili olarak anlamlı bir farklılığın oluşmadığı düşünülebilir. Öte yandan, yapılan çalışmalara cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında; elde edilen bulguların cinsiyete göre farklılaştığı görülmektedir. Ancak bu çalışmada erkek katılım sayısının az olması nedeni ile cinsiyetin etkisi tam olarak belirlenememiş ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismar, eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu çalışma ile benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar diğer çalışmalar (Yazıcı,2021; Özcan, 2009; Erbaş, 2023), yetişkinlerde algılanan duygusal istismarın eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmada katılımcıların algıladıkları duygusal istismar gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yazıcı (2021), de yetişkinlerin algıladıkları duygusal istismarın gelir durumuna göre anlamlı farklılık sonuca ulaşmış, düşük gelire sahip olan yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismarın yüksek olduğunu gözlemlenmiştir. Atlı (2023), de benzer bir biçimde duygusal istismarın yetişkin bireylerin gelir durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna varmıştır. Bingöl (2023), çalışmasında gelir durumu değişkeni ile algılanan duygusal istismar sonuçları arasında anlamlı bir farklılığa ve düşük gelire sahip olan yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismarın daha yüksek olduğu sonucuna ulaşarak bu çalışmada elde edilen sonuçları destekleyen bulgulara ulaşmıştır.

Psikolojik sağlamlık konusunda ise katılımcıların cinsiyet, eğitim durumu ve kardeş sayısı değişkenlerine psikolojik sağlamlıklarında anlamlı bir farklılık izlenmemiştir. Benzer şekilde üniversite öğrencileri ile yapılmış olan diğer çalışmalarda (Özkebabçı, 2019; Alibekiroğlu, 2017; Can,2018; Elsel 2019)

üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlığının cinsiyet değişkenine bağlı olarak anlamlı olarak farklılaşmadığı gösterilmektedir. Bu çalışmada elde edilen sonuçların tersine, Nar ve Çamak Tolan (2022) tarafından yapılan çalışmada ise üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ile psikolojik sağlamlığı arasında bir ilişki olduğunu saptanmıştır. Öte yandan, Yalçın (2020) ise üniversite öğrenciler ile yapmış olduğu çalışmada psikolojik sağlamlığın cinsiyet ve eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını saptamaktadır. Yine aynı şekilde Bulut (2021), yetişkin bireylerle yaptığı çalışmada psikolojik sağlamlığın eğitim durumu faktörüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmaktadır.

Sonuç olarak, yapılan alan yazın taramasında; psikolojik sağlamlığın bireylerin cinsiyetine göre farklı sonuçlar verdiği görülmektedir. Ancak bu çalışmada cinsiyet değişkeni ve psikolojik sağlamlık arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucunu destekleyen çalışmaların da olduğunu görülmektedir. Psikolojik sağlamlığın eğitim durumu değişkenine göre inceleyen araştırmalarda ise genellikle ergenler, üniversite öğrencilerin yer alması ve yetişkin bireylerde yapılan araştırmalarda farklı kategorilerle ele alınmasından dolayı farklı bulguların ortaya çıkma olasılığı düşünülmektedir. Literatürde, psikolojik sağlamlık düzeylerinin kardeş sayısına göre inceleyen araştırmaların olmadığı görülmekte ve bu sebeple herhangi bir sonuca ulaşılamamaktadır.

Yaş değişkeni açısından bakıldığında; yetişkin bireylerin psikolojik sağlamlığının bireylerin yaşına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte olduğu söylenebilir. Katılım sağlayan yetişkin bireylerde yaşı 45-54 arasında olanların psikolojik sağlamlık puanları 18-24 yaş arasında olan yetişkin bireylere göre daha yüksektir. Benzer şekilde, Özkebaççı (2019), üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada psikolojik sağlamlığın yaş değişkenine göre farklılık gösterdiğini ve 25 yaş ve üzeri yaş aralığındaki öğrencilerin psikolojik sağlamlığının yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yalçın (2020), üniversite öğrencilerinin yaş değişkeninin psikolojik sağlamlık ile ilişkisini incelediğinde istatistiksel bir anlamlı farklılığa ulaşmış ve 26 yaş ve üzeri yaş grubunun psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır. Elsel (2019), çalışmasında yetişkin bireylerde psikolojik sağlamlığın yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin psikolojik sağlamlığı medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Katılım sağlayan yetişkin bireylerde medeni durumu evli olanların, medeni durumu bekar olanlara göre anlamlı biçimde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna benzer olarak, Elsel (2019) yetişkin bireylerde psikolojik sağlamlığın medeni durumuna göre incelediğinde aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu bulunmuştur, evli olan yetişkin bireyleri bekar olanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşarak bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir. Yalçın (2020), psikolojik sağlamlık ölçeği puanları ile medeni durum arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir. Bulut (2021), yetişkin bireylerde psikolojik sağlamlık düzeylerinin medeni durumuna göre anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin psikolojik sağlamlığı gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Katılım sağlayan yetişkin bireyler arasında yapılan karşılaştırmada gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Elsel (2019), yapmış olduğu tez çalışmasında yetişkin bireylerde geliri yüksek olanların psikolojik sağlamlığının da yüksek düzeyde olduğu bilgisine ulaşmış ve psikolojik sağlamlık ile gelir durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğunu belirlemiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgularda literatürdeki söz konusu araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Gelirdeki düşüklük bireylerin kendilerine karşı olan saygı ve güven duygularında azalmaya ve yetersizlik hissi yaşamalarına neden olurken ; gelir durumu yüksek olan bireyler ise yaşamın birçok alanında karşılarına çıkan zorluklara çözüm bulmada daha fazla olanağa sahip olabiliyor. Bu nedenle gelir durumu yüksek olan bireylerin gelir durumu düşük olan bireylerden daha fazla psikolojik sağlamlığa sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin algılanan duygusal istismar puanları ile psikolojik sağlamlık puanları arasında negatif yönde zayıf ilişki olduğu bulunmuştur. Yetişkin bireylerin maruz kaldıkları duygusal istismar artış gösterdikçe psikolojik olarak sağlamlıkları azalmaktadır. Bununla ilgili literatüre bakıldığında, yetişkin bireylerdeki duygusal istismar ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı ve bu konuyla ilgili yapılan çalışmaların çoğunun ergenler ile ilgili olduğu görülmektedir.

Özkebeci (2019) üniversite öğrencilerinin katılımı ile yapmış olduğu çalışmada algılanan duygusal istismar ile psikolojik sağlamlığın arasında ters yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmış, algılanan duygusal istismarın artmasıyla psikolojik sağlamlığın düştüğü bilgisine ulaşılmıştır.

Yurtoğlu ve Burkovik (2024), yetişkin bireylerle yürüttükleri çalışmalarında duygusal istismarın şiddeti artış gösterdikçe psikolojik sağlamlığın düşüş gösterdiği sonucuna ulaşmaktadır. Nar ve Çamak Tolun (2022) ise çalışmalarında bu çalışma ile benzer bir sonuca ulaşmaktadır.

Arslan (2015), ergenlerin yakınlarından algıladıkları duygusal olan istismarın psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada ergenlerin duygusal istismar ile psikolojik sağlamlıkları arasında negatif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ergenlerle ilgili yapılan bir diğer çalışmada ise, Bostan ve Duru (2019), ergenlerin psikolojik sağlamlıkları ile algıladıkları duygusal istismar arasındaki ilişkinin negatif yönde anlamlı olduğu görülmektedir.

VI. SONUÇ VE ÖNERİLER

A. Sonuç

Bu araştırmada yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismar düzeyleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, sosyo-demografik değişkenlere işaret eden Kişisel Bilgi Formu, Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (YADIÖ) ve Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ) eşliğinde istatistiksel bir çalışma yapılmıştır. Araştırmaya 18-65 yaş arasında 151 kadın, 55 erkek toplamda 206 yetişkin birey katılım sağlamıştır. Çalışmada araştırmının temel sorularına yönelik yanıtlar aranmıştır.

- Araştırmaya katılan yetişkin bireyleri en çok %29,61 ile 25-34 yaş aralığındadır.
- Katılımcıların %73,30'u kadın, %26,70'i erkektir. Araştırmaya katılan kadın katılım oranı erkek katılım oranından daha fazladır.
- Katılımcıların %43,20'si bekar, %56,80'i evlidir. Evli olan yetişkin birey sayısı bekar olan yetişkin birey sayısından yüksektir.
- Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin %35,44'ünün eğitimi lise ve altı, %50,49'unun eğitimi lisans, %14,08'inin eğitimi lisansüstüdür
- Katılımcıların %24,76'sının gelirinin giderinden az, %50'sinin gelirinin giderine eşit, %25,24'ünün gelirinin giderinden fazla olduğu görülmektedir.
- Yetişkin bireylerin %6,31'i ailenin tek çocuğu, %42,23'ü 2 kardeş, %24,27'si 3 kardeş, %27,18'nin ise 4 ve daha fazla kardeş olduğu görülmektedir.
- Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinden aldıkları toplam puan 6-30 arasında olup ortalama

20,07±4,38, Algılanan Duygusal İstismar Ölçeğinden aldıkları toplam puan ise 64-244 arasında olup ortalaması 130,82±37,75'tir.

- Katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, kardeş sayısı değişkenlerine göre algıladıkları duygusal istismarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
- Yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismar; eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Katılım sağlayan yetişkin bireylerde lise ve altı eğitimi olanların algıladıkları duygusal istismar; eğitim durumu lisans olanlara göre yüksek bulunmuştur. Bu durumda, eğitim durumu yüksek olan bireyin benlik algısının gelişmiş olması, eğitim durumu düşük olanların ise genellikle ataerkil veya baskıcı aile yapısı ve çevreye sahip olması ihtimali algılanan duygusal istismarın farklılığını açıklayabilir.
- Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismar gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Katılım sağlayan yetişkin bireylerde geliri giderden fazla olanların algıladıkları duygusal istismar geliri giderinden en az olanlara göre anlamlı biçimde daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Düşük gelir durumuna sahip olan bireyler, ihtiyaçlarını karşılarken ekonomik sıkıntılar yaşamaktadır. Bu durum bireyi hem maddi hem de manevi olarak zorlamakta ve ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadırlar. Bu noktada ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz durumda olan birey, duygusal olarak da yetersizlik hissine sahip olmaya başlamakta ve yakın çevresinin psikolojik ve ekonomik baskısına maruz kalma ihtimalinin de olması ile algılanan duygusal istismarda artış söz konusu olabilmektedir.
- Yetişkin bireylerin psikolojik sağlamlık düzeyi cinsiyet, eğitim durumu ve kardeş sayısı değişkenlerine göre bir farklılık göstermemektedir
- Katılımcıların psikolojik sağlamlığı, yaşa göre farklılık göstermektedir. Buna göre yetişkin bireylerde yaşı 45-54 arasında olanların psikolojik sağlamlık puanları 18-24 yaş arasında olan yetişkin bireylere göre anlamlı biçimde daha yüksektir. Buna göre yaşanmışlık ve deneyim

sahibi olmanın psikolojik sağlamlığı arttırdığı ve yaşın artmasıyla psikolojik sağlamlığın da artmakta olduğunu söylemek mümkündür.

- Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin psikolojik sağlamlığının medeni durumuna göre farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre evli olan katılımcıların, psikolojik sağlamlığının bekar olanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik sağlamlığın stresli, zorlayıcı olaylarla baş edebilme, kendini toparlayabilme, kapasitesi olduğu düşünüldüğünde, bireylerin evliliğin getirdiği yaşam tarzı değişikliği ve yaşam paratiklerindeki yeniliklere uyum sağlamada, partnerinden aldığı desteğin baş etme strateji ve becerilerini daha çok geliştirdiği ve bu nedenle psikolojik sağlamlığa etki ettiği söylenebilir.
- Yetişkin bireylerin psikolojik sağlamlığı gelir durumu değişkenine göre farklılık göstermektedir. Katılım sağlayan yetişkin bireyler arasında yapılan karşılaştırmada hangi gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğuna bakılmış ve bu yönde bir farklılık olmadığı görülmüştür. Gelir durumu düşük olan bireyler maddi olarak yetersizliklerinden dolayı çoğu zaman kendilerini işe yaramaz, yetersiz ve güçsüz hissedebilmektedir. Bu noktada bireylerin benlik algısında zedelenme ve dışarıdan gelen olumsuz koşullara karşı psikolojik olarak savunmasız durumda olma olasılığı bu farklılığı açıklayabilir.
- Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismar ve psikolojik sağlamlıkları arasında negatif yönde zayıf ilişki vardır. Katılım sağlayan yetişkin bireylerde algılanan duygusal istismar puanları arttıkça, psikolojik sağlamlık puanlarının azaldığı tespit edilmiştir. Her türlü örseleyici, aşağılayıcı ve gurur kırıcı olumsuz davranışı kapsayan duygusal istismar, kişilik gelişimini etkileyerek en çok hasarı bireyin psikolojisine vermektedir.

Birey maruz kaldığı olumsuz durumlar karşısında çoğu zaman benlik saygısını ve özgüvenini yitirmekte, iletişim sorunları yaşamakta ve psikolojik rahatsızlıklara zemin hazırlamaktadır. Bu noktada maruz kaldığı olumsuz durumlar karşısında bireyin sergilediği tutum ve davranışlar psikolojik olarak ne derecede sağlam olduğunu göstermektedir. Etkilerinin hayat boyu sürdüğü

duygusal istismar düzeyinin yükselmesi sonucunda bireyin uyum sağlayamama, baş edememe, gibi sorunlarla karşılaşması psikolojik sağlamlıkta da bir düşüşe neden olmaktadır.

- Sonuç olarak, 206 yetişkin birey ile gerçekleştirilen bu araştırmada sosyo-demografik özellikler değerlendirilerek algılanan duygusal istismar ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, algılanan duygusal istismar düzeyi ile eğitim durumu ve gelir durumu değişkenlerinde farklılık gösterdiği; cinsiyet, yaş, medeni durum, kardeş sayısı değişkenlerine göre ise farklılık göstermediği bulunmuştur. Psikolojik sağlamlık düzeyi ise yaş, medeni durum ve gelir durumu değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık gösterdiği; cinsiyet, eğitim durumu ve kardeş sayısı değişkenlerine göre ise farklılık göstermediği bulunmuştur. Algılanan duygusal istismar düzeyi ile psikolojik sağlamlık arasında da negatif yönde zayıf ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular değerlendirildiğinde, algılanan duygusal istismar düzeyinin eğitim ve gelir durumu değişkenlerinde farklılık göstermesi düşük ekonomik duruma sahip olan bireylerin ihtiyaçlarını karşılamada güçlük çekmesi; genelde eğitim durumu düşük olan bireylerin hayat şartlarının zorlayıcı olması nedeniyle ilişkilendirilebilir. Bireylerin yaş aldıkça değişen düşünce yapısı; medeni durumu evli olan insanların eşlerinden destek alması; gelir durumu yüksek olan bireylerin ise maddi olarak ihtiyaçlarını daha rahat karşılayabilme konforunda olmaları; psikolojik sağlamlıklarının da daha güçlü olmasını getirmektedir.

B. Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde bulgular dikkate alınarak ileride yapılacak çalışmalar için öneriler sıralanmaktadır.

- i. Araştırmanın örneklemini 151 kadın, 55 erkek katılımcı oluşturmuştur. Erkek katılımcılara ulaşım sınırlı kalmıştır. Araştırma örnekleminde cinsiyet değişkeninin sonuçlarını etkileyebileceği düşünüldüğünden daha sonra yapılacak olan çalışmalarda erkek birey katılımının ve böylece veri çeşitliliğinin artırılması önem taşımaktadır.

- ii.** Araştırmaya katılan bireylerin meslek bilgisi Kişisel Bilgi Forumu'nda istenmektedir, ancak aktif bir iş ortamında çalışıp çalışmadığı literatürdeki çalışmalarda yer almaktadır. Çalışma ortamlarında da sıkça karşımıza çıkan duygusal istismarın bireyi etkileyebileceği ön sürülmektedir. İlerideki çalışmalarda, yetişkin bireylerin meslek bilgisi maddesinin çıkarılması veya çalışma durumu hakkında bilgi alınması önerilebilir.
- iii.** Çalışmada kardeş sayısının istismar ve psikolojik sağlamlık puanı sonuçlarını etkilemediği görüldüğünden benzer çalışmalarda bu soru maddesinin analizden veya sorulardan çıkarılması önerilebilir.
- iv.** Bir diğer öneri de katılımcılara bu ve benzer araştırmalar için bireylerin daha önce psikolojik destek alıp almadığı sorusunun yöneltilmesidir. Zira böyle bir bulgu algılanan duygusal istismar ve psikolojik sağlamlığın puanlarını etkileyebilecek sonuçlar verebilir. Zira alınacak psikolojik destek bireyin algıladığı duygusal istismarın etkisini azaltılarak veya ortadan kaldırarak iyileştirici bir etki yaratabilir.

VII. KAYNAKLAR

KİTAPLAR

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2010). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. Ankara: Pegem Akademi.

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. Ç. (2009). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Pegem Akademi.

COLEMAN, J. & HAGELL, A. (2007). **Nature of risk and resilience in adolescent**. In Coleman and Hagell (Eds) *Adolescence, risk and resilience against the odds*. (pp. 2-17), John Wiley & Sons. (Ebook).

CÜCELOĞLU, D. (1999). **İçimizdeki Çocuk**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

DANIEL, B. & WASSELL, S. (2002). **Adolescence: Assessing and Promoting Resilience in Vulnerable Children III**. London: Jessica Kingsley

GREENE, R. v. (2002). **Basic assumptions and terms**. In R. Greene (Eds.), *Resiliency: An Integrated Approach to Practice, Policy, and Research*. Washington, DC: NASW Press.

KALAYCI, Ş. (2005). **SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

KARASAR, N. (2015). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Bilim Kitap Kirtasiye Yayınevi.

KOLBURAN, G. (2021). **Adli Psikoloji Bakış Açısıyla Duygusal İstismar**. İstanbul: Seçkin Yayınevi.

KULAKSIZOĞLU, A. (2004). **Ergenlik Psikolojisi** (Cilt 6.basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

LUTHAR, S. S. (2006). **Resilience in development: A synthesis of research across five decades**. In D. Cicchetti & D. J. Cohen (Eds),

Developmental Psychopathology, Risk, Disorder, and Adaptation (pp. 739-795). New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

MASTEN, A. S. (2002). **Resilience in development**. In C. R. Snyder, & S. J. Lopez (Eds.). The Handbook of Positive Psychology. Oxford University Press.

MASTEN, A. S., & REED, M.G. (2002). **Resilience in development**. In Snyder, C. R. & Lopez, S. J. (Eds.), Handbook of positive psychology (pp. 74–88). London: Oxford University Press.G

ÖZDAMAR, K. (2002). **Paket Programlarla İstatistiksel Veri Analizi-1**. Eskişehir: Kaan Kitabevi.

POLAT, O. (2001). Çocuk ve Şiddet. İstanbul: Der Yayınları.

SEÇER, İ. (2015). **SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi: Analiz ve Raporlaştırma**. Ankara: Anı Yayıncılık.

YILDIRIM, A. Ş. (2008). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayınları.

MAKALELER

AKTAY, M. (2020). İstismar ve İhmalin Çocuk Üzerindeki Etkileri ve Tedavisi. **Gelişim ve Psikoloji Dergisi**, 1(2), 169-184.

ARSLAN, G., & BALKIS, M. (2016). Ergenlerde Duygusal İstismar, Problem Davranışlar, ÖzYeterlik ve Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişki. **Sakarya University Journal of Education**, 6(1), 8- 22.

AYAR, D. (2018). Gençlerde Psikolojik Sağlık. **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, 6(15), 91- 112.

AYDIN, M., & EGEMBERDİYEVA, A. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin İncelenmesi. **Türkiye Eğitim Dergisi**, 3(1), 37- 53.

BASKAK, İ. (2023). Çocuğa Yönelik Duygusal İstismar. **Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi**, 3(1), 61-72.

- BOSTAN, B. C., & DURU, E. (2019). Ergenlerde Algılanan Psikolojik İstismar İle Öznel İyi Oluş İlişkisinde Psikolojik Sağlık ve Sosyal Bağlılığın Rolü. **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 47, 205- 224.
- BOZKURT , A., İNEL MANAV, A., & Ünal, E. (2023). Kadınlarda Algılanan Duygusal İstismar Düzeyi, İntihara Karşı Tutum ve İntihar Davranışlarının Değerlendirilmesi. **Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 7(1), 12- 24.
- CANKARDEŞ, S. (2018). Çocukluktan yetişkinliğe duygusal ihmal ve etkileri. **Online Psikoloji Dergisi (ONTO)**, 47-51.
- CANTEZ, E. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Mutluluk, Psikolojik Sağlık ve Öz Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki. **Aydın İnsan Ve Toplum Dergisi**, 4(2), 61- 76.
- ÇAMURCU, Ş., & KAYNAK EKİCİ, K. (2022). Çocuk Gelişimci Adaylarının “Psikolojik İstismar” Kavramına İlişkin Bilişsel Yapılarının İncelenmesi. **Türkiye Sağlık Araştırmaları Dergisi**, 3(2), 40-52.
- DOĞAN, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. **The Journal of Happiness & Well-Being**, 3(1), 93-102.
- DUMAN, N. (2019). Yetişkin psikolojik istismarını tanımak. **International Journal of Social Sciences and Education Research**, 5(1), 33-43.
- E.R., R. (2007). Resilience: a concept analysis. **Nursing Forum**, 42, 73-82.
- ERKOÇ, B., & DANIŞ, M. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Tespit Edilmesine Yönelik Bir Araştırma. **Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 4(1), 34- 42.
- ERSANLI, K., YILMAZ, M., & ÖZCAN, K. (2013). Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (ADİÖ): Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması. **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 32(1), 147-164.

- ERTUĞRUL , B., & DURAN, S. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Şiddete Maruz Kalma Düzeyini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. **Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi**, 3(1), 18-29.
- GAMZELİ, A., & KAHRAMAN, S. (2018). Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Belirtilerinin Psikolojik Sağlamlığa Etkisi. **III. Uluslararası Al-Farabi Sosyal Bilimler Kongresi**, 882-892.
- GİZİR, C. (2007). Psikolojik Sağlamlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler Üzerine Bir Derleme Çalışması. **Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal**, 3(28), 113-128.
- GÜRGAN, U. (2006). Yılmazlık Ölçeği (YÖ): Ölçek geliştirme, güvenirlik ve geçerlik çalışması. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 39(2), 45-74.
- KALYON, A. (2020). Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Dönemi İhmal ve İstismar Yaşantılarının Yaşam Doyumunu Yordamadaki Rolü: Cinsiyet ve Ruhsal Problemlere Dayalı Karşılaştırmalar. **Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi**, 10(3), 573-583.
- KANAK, M., & PEKDOĞAN, S. (2020). 3-6 Yaş Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Duygusal İstismar Potansiyellerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi . **Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi**, 9(4), 1029-1046.
- KARAIMAK, Ö. (2006). Psikolojik Sağlamlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörle. **Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal**, 3(26), 129-142.
- KARASU, F., & BİLGİN, E.G. (2017). Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışları. **Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 7(13), 22-34.
- MASTEN, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. **American Psychologist**, 56, 227–238. *American Psychologist*, 56, 227–238.
- MASTEN, A. S., & COATSWORTH, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from

research on successful children. **American Psychologist**, 53(2), 205-220.

MASTEN, A. S., & SESMA, A. (1999). Risk and resilience among children homeless in Minneapolis. **CURA Reporter**, 29(1), 1-6

NAR, S. D., & ÇAKMAK TOLAN, Ö. (2022). Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Duygusal İstismar İle Psikolojik Sağlık Ve Bilinçli Farkındalık Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. **Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi**, 6(1), 356-377.

ÖZ, F., & BAHADIR YILMAZ, E. (2009). Ruh Sağlığının Korunmasında Önemli Bir Kavram: Psikolojik Sağlık. **Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi**, 16(3), 82- 89.

ÖZSERT, F., KAZAK, M., ÖZDEMİR, E., & ÇOK, F. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal İhmal Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. **Çocuk ve Gelişim Dergisi**, 5(10), 69-85.

ŞIKEL, Ç., & HARMANCI, H. (2022). Çocuklarda Duygusal İstismarın Kimlik Oluşumunda Etkisi. **KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi**, 3(3), 1-12.

TERZİ, Ş. (2006). Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, 3(26), 77-86.

ÜLKER TÜMLÜ, G.,& RECEPOĞLU, E. (2013). Üniversite akademik personelinin psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. **Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi**, 3(3), 205-213.

ÜSTÜNDAĞ, A. (2020). Duygusal İhmal ve İstismara Uzmanların Bakış Açısı. **Journal of Economy Culture and Society**(61), 125-140.

YARGIÇ, L., TUTKUN, H., & ŞAR, V. (1994). Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıları ve Erişkinde Dissosiyatif Belirtiler. **Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi**, 2(2), 338-347.

YURTOĞLU, Y. B. (2024). Yetişkinlerde Algılanan Duygusal İstismarın Psikolojik Sağlık, Beden İmajı ve Beck'in Bilişsel Üçlüsü İle İlişkisi. **Mutluluk ve İyi Oluş Dergisi**, 9(16), 29-42.

TEZLER

AÇIKGÖZ, M. (2016). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık ile Mizah Tarzları ve Mutluluk Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağ Üniversitesi.

ALİBEKİROĞLU, P.,B. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu İle Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkide Öz Anlayışın Aracı Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim, Çukurova Üniversitesi.

ARSLAN, G. (2015). Ergenlikte Algılanan Duygusal İstismar ve Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişki, Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi.

ASLAN, F. (2020). Çocukluk Çağı Travmalarının Psikolojik Sağlık ve Umutsuzlukla İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Üsküdar Üniversitesi.

ATLI, N. (2022). Ruh Sağlığı Çalışanlarında Psikolojik Dayanıklılığın, İş Doyumu ve Algılanan Duygusal İstismar Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul Okan Üniversitesi.

AYDIN, E. (2018). Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Psikolojik Sağlık ve Depresyon Belirtileri Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

BİNGÖL, E. (2023). Üniversite Öğrencilerinde Problemler İnternet Kullanımının Algılanan Duygusal İstismar, Bilişsel Esneklik ve Öz Kontrol Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Trabzon Üniversitesi.

- BULUT, D. (2021). Yetişkinlerde Psikolojik Pağlamlık ile Sosyal Zekâ Seviyesi ve Kişilerarası Duyarlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- CAN, M. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Mutluluk, Psikolojik Sağlamlık ve Öz Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Aydın Üniversitesi.
- ÇANAKÇI, H. (2023). Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Travmaları, Benliğin Farklılaşması ve Psikolojik Sağlamlık Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi . Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.
- ÇAY, C. (2006). Çalışan Kadınların İşyerinde Kadın İstismarı Konusundaki Görüşlerinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- ELSEL, D. (2019). Yetişkin Bireylerin Özgüvenleri ile Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Arasındaki İlişi. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- ERBAŞ, E. (2023). Algılanan Duygusal İstismar İle Sosyal Onay İhtiyacı Arasındaki ilişi. Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Ana Bilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- MUTLU, S. (2022). Yetişkin Bireylerde Algılanan Duygusal İstismar ve Psikolojik İyi Oluşun Öz Tiksinme ile İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul Arel Üniversitesi.
- ORHANER, G. (2018). Yetişkin Bireylerde Algılanan Duygusal İstismar Düzeyleri İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Üsküdar Üniversitesi.
- ÖZCAN, K. (2009). "Yetişkin Bireylerin algılanan Duygusal İstismar Düzeyleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

- ÖZKEBEPÇİ, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Duygusal İstismar ile Psikolojik Sağlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- SİYEZ, D. (2003). Duygusal İstismara Maruz Kalan ve Kalmayan Ergenlerin Benlik Algıları İle Depresyon ve Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- ŞİRİN, M. (2020). Üniversite Öğrencilerinde Yaşamda Anlam ve İntihar Olasılığının Algılanan Duygusal İstismar Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon Üniversitesi.
- TANYERİ, E. (2016). 23 yaş ve üzeri heteroseksüel ve homoseksüel bireylerin erken dönem uyumsuz şemalarının ilişkilerde yükleme tarzları ve psikolojik sağlık üzerine etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beykent Üniversitesi.
- TOPRAK, H. (2014). Ergenlerde mutluluk ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik sağlık ve psikolojik ihtiyaç doyumu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi.
- U., G. (2006). Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Öğrencilerinin Yılmazlık Düzeyine Etkisi. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- ÜNDAR, H. (2022). Üniversite Öğrencilerinde Anne-Babadan Algılanan Duygusal İstismar ile Öz Memnuniyet Arasındaki İlişkide Bağlanma Stilllerinin Aracı Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- YALÇIN, Y. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Benlik Saygısı Yönünden İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Üsküdar Üniversitesi.
- YAZGAN, L. (2019). Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinde Algılanan Duygusal İstismar Düzeyi ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Uzmanlık Tezi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Trakya Üniversitesi.

YAZICI, M. (2021). Algıladılanan Duygusal İstismar ile Yeme Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

YILMAZ, M. (2022). Yetişkin Obez Bireylerde Kendini Damgalama ve Algılanan Duygusal İstismar İle Kaygı ve Depresyon Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul Gelişim Üniversitesi.

EKLER

Ek- 1: Bilgilendirilmiş Gönüllü Katılım Formu

Ek- 2: Kişisel Bilgi Formu

Ek- 3: Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği

Ek- 4: Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği

Ek- 5: Etik Kurul Onayı

Ek- 1: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Sayın Katılımcı,

İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans öğrencisiyim. Bu araştırma bir yüksek lisans tezidir ve Dr. Öğr. Üyesi Melek İPEK danışmanlığı ile yapılmaktadır. Araştırmanın konusu “Yetişkinlerde Algılanan Duygusal İstismar ile Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişki”nin incelenmesidir.

Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Size verilen araştırmanın güvenilirliği için tüm soruların içtenlikle yanıtlanması oldukça önemlidir. Sorulan sorularda herhangi yanlış ya da doğru cevap yoktur. Araştırmadan istediğiniz zaman çekilebilirsiniz. Verdiğiniz bilgiler tamamen eğitim ve bilimsel amaçlar için kullanılacak olup cevaplar gizli tutulacaktır.

Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Araştırmanın tüm süreçlerinde kişisel bilgileriniz ihtimamla korunacaktır. Bu Gönüllü Katılım Formuna adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur. Araştırma ile ilgili aklınıza gelebilecek olan soruları istediğiniz zaman bize sorabilirsiniz.

Katılımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Araştırmacı Adı Soyadı: Beyza Nur AKPINAR

Ek- 2: Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu

1)Yaşınız kaç?

- 18-24
- 25-34
- 35-44
- 45-54
- 55-64
- 65+

2) Cinsiyetiniz?

- Kadın
- Erkek

3) Medeni Durumunuz?

- Evli
- Bekar

4) Eğitim Durumunuz?

- Okur yazar değil
- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Lisans
- Lisansüstü

5) Mesleğiniz?

- _____

6) Gelir durumunuz nedir?

- Gelir giderden az

- Gelir gider eşit
- Gelir giderden fazla

7) Kardeş sayınız?

- Tek çocuk
- 2 Kardeş
- 3 Kardeş
- 4 Kardeş
- 5 Kardeş ve üzeri

Ek- 3: Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği

Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği

Açıklama: Bu ölçek, yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismar düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçek sonuçları, bu konudaki tutumları belirlemek için kullanılacaktır. Bu ölçekte 61 adet ifade bulunmaktadır. Her bir ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derece katıldığınızı ya da katılmadığınızı liste üzerinde ayrılan yere işaretleyiniz. İşaretsiz madde bırakmayınız. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Öğr.Gör. Kemal ÖZCAN

İFADELER	en	K	atı	liy	Or	ar	im	iy	ör	K	atı
1. Başarısız olduğumda benimle alay ederler.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
2.Fiziksel görünümümle (kilolu olma, boy kısalığı vb.) ilgili sürekli şaka yaparlar.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
3.Genellikle yanlışlarım yüzüme vurulur.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
4.Fizyolojik rahatsızlıklarım (kekemelik, şaşılık, gözlük kullanma vb.) alay edilir.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
5.Başkalarının yanında bana bağırlır.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
6.Bana hep sen karışma derler.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
7.Arkadaşlarım beni küçümserler.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
8.Genellikle bana adil davranılır.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
9. Yapabileceğimin üzerinde bir başarı bekleniyor.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
10.Konuşurken sürekli sözüm kesilir.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
11.Genellikle olumsuz eleştiriler alırım.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
12.Beni sürekli başkaları ile kıyaslarlar.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
13.İnsanlar beni dış görünümümle ilgili hep yargılar.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
14.Yanlış bir şey yaptığımda ya da söylediğimde bana gülerler.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
15.Bir şeyler anlatmak istediğimde arkadaşlarım beni önemsemezler.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
16.Yaptığım her davranış birileri tarafından eleştirilir.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
17.Bana çoğu kimse değer vermez.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
18.Bazen benimle ilgili çok kırıcı şakalar yapılır.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
19.Genellikle çevremdeki insanlar, üzerimde baskı kurarlar.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
20.Zaman zaman cinsiyet ayırımı ile karşılaşırım.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
21.Sürekli olarak herhangi bir konuda başkalarının yanında ikaz edilmem.	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()
22.Genellikle yapabileceğim şeyler için “O	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()	()

yapamaz ” derler.					
23.Argo sözcükler içeren şakalara maruz kalırım.	()	()	()	()	()
24.Arkadaşlarım bana takma isimle hitap ederler.	()	()	()	()	()
25.Genellikle arkadaşlarım bana alaycı bakarlar.	()	()	()	()	()
26.Yapabileceğim işlerle ilgili zaman zaman engelleniyorum.	()	()	()	()	()
27.Almış olduğum eğitim ile ilgili eleştiriliyorum.	()	()	()	()	()
28. İnsanlar benim de hata yapabileceğimi kabul etmiyorlar.	()	()	()	()	()
İFADELER	en	K	atı	iy	Or
29.Genellikle yeteneklerim göz ardı edilir.	()	()	()	()	()
30.Yanlış davranışları nedeniyle kimse benden özür dilemez.	()	()	()	()	()
31.Genellikle duygularımı dikkate almazlar.	()	()	()	()	()
32.İyi yaptığım işlerin bile hep olumsuz yanları görünür.	()	()	()	()	()
33.Genellikle benim adıma hep başkaları karar verir.	()	()	()	()	()
34.Çevremdeki insanlar genellikle bana verdikleri sözleri tutmazlar.	()	()	()	()	()
35.Genellikle arkadaşlarım beni ciddiye almazlar.	()	()	()	()	()
36.Çoğunlukla düşünce ve davranışlarıma saygı gösterilmez.	()	()	()	()	()
37.Herhangi bir konuda başkalarının yanında sürekli uyarırım.	()	()	()	()	()
38. Ailem benimle sürekli azarlar gibi konuşur.	()	()	()	()	()
39. Çoğu zaman bana adil davranılmıyor.	()	()	()	()	()
40.Genellikle arkadaşlarım beni dışlar.	()	()	()	()	()
41.Çoğunlukla sen yapamazsın diye engelleniyorum.	()	()	()	()	()
42.Yakınlarım çoğu zaman haklarıma saygı göstermezler.	()	()	()	()	()
43. İnsanlar genellikle iyi niyetimi suistimal ederler.	()	()	()	()	()
44. Arkadaşlarım beni küçümserler.	()	()	()	()	()
45. Kimse beni anlamaya çalışmıyor.	()	()	()	()	()
46. Ailem beni beceriksiz bulur.	()	()	()	()	()
47. Genellikle özgürlüğüm kısıtlanır.	()	()	()	()	()
48. Genellikle yeteneklerimin üzerinde beklentilerle karşılaşırım.	()	()	()	()	()
49. Yakınlarım davranışlarıma çok müdahale ederler.	()	()	()	()	()
50. Konuşma şeklimden (şive, telaffuz vb.) dolayı benimle alay edilir.	()	()	()	()	()
51. Çoğunlukla istediğim şeyleri dile getirmeme rağmen dikkate alınmaz.	()	()	()	()	()
52. Yakınlarım bana genellikle beni sevdiklerini belli etmezler.	()	()	()	()	()
53. Yakınlarım yapabileceğim şeyler için bile	()	()	()	()	()

yapamayacağıımı düşünürler.					
54. Yakınlarım beni hiç azarlamazlar.	()	()	()	()	()
55. Yakınlarım bana çok rahat bir şekilde bağırlar.	()	()	()	()	()
56. Yakınlarım beni yapmalarını istedikleri şeyleri yapmam için tehdit ederler.	()	()	()	()	()
57. Arkadaşlarım bazen ben yokmuşum gibi davranırlar.	()	()	()	()	()
58. Ailem ve arkadaşlarım beni onaylamadıkları davranışlarım için suçlarlar.	()	()	()	()	()
59.Genellikle bana güvenilmediğini hissederim.	()	()	()	()	()
60.Bana davranışlarımla ilgili sıfatlar yakıştırırlar. (pısırık, sakar vb.)	()	()	()	()	()
61.Giydiklerimle çoğunlukla alay ederler.	()	()	()	()	()

EK- 4: Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği

Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği

	Hiç uygun değil	Uygun değil	Biraz uygun	Uygun	Tamamen uygun
1. Sıkıntılı zamanlardan sonra kendimi çabucak toparlayabilirim.	1	2	3	4	5
2. Stresli olayların üstesinden gelmekte güçlük çekerim.*	1	2	3	4	5
3. Stresli durumlardan sonra kendime gelmem uzun zaman almaz.	1	2	3	4	5
4. Kötü bir şeyler olduğunda bunu atlatmak benim için zordur.*	1	2	3	4	5
5. Zor zamanları çok az sıkıntıyla atlatırım.	1	2	3	4	5
6. Hayatımdaki olumsuzlukların etkisinden kurtulmam uzun zaman alır.*	1	2	3	4	5

* Bu maddeler tersten kodlanmaktadır.

Ek- 5: Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 02.07.2024-122989

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı :E-88083623-020-122989
Konu :Etik Onayı Hk.

02.07.2024

Sayın Beyza Nur AKPINAR

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul Komisyonu'nun 26.06.2024 tarihli ve 2024/06 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

Dr.Öğr.Üyesi Nuri Gökmen KARAKİRAZ
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BSD4JYSM74 Pin Kodu : 80762

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-ebys?>

Adres : Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL

Bilgi için : Tuğba SÜNNETÇİ

Telefon : 444 1 428

Unvanı : Yazı İşleri Uzmanı

Web : <http://www.aydin.edu.tr/>

Tel No : 31002

Kep Adresi : iau.yazisleri@iau.hs03.kep.tr

ÖZGEÇMİŞ

